

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
katedra pedagogiky a psychologie

Komplexní péče o dítě s opožděným vývojem řeči v mateřské škole

bakalářská práce

Marie Pelikánová

Specializace v pedagogice
Učitelství pro mateřské školy

vedoucí bakalářské práce

PeaDr. Eva Suchánková, Ph.D.

**České Budějovice
2007**

Děkuji vedoucí diplomové práce, PaDr. Evě Suchánkové, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Prohlašuji, že jsem předpokládanou bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně a veškerou literaturu jsem uvedla v seznamu literatury.

České Budějovice 16.3.2007

Anotace:

Námětem této bakalářské práce je opožděný vývoj řeči jako logopedický problém a možnosti jeho řešení v prostředí běžné mateřské školy. Přináší také možný postup reedukace řeči a jeho provedení s využitím dostupných metod, pomůcek a materiálů. V praktické části je představena možnost využití hodnotícího dotazníku, který umožňuje sledovat pokroky dítěte, pro něž je nezbytná úzká spolupráce rodiny, mateřské školy a odborníků ze speciálně pedagogického centra.

Summary:

The topic of the thesis is retarded development of the speech of children as a problem of the logopedics and the possibility of its solution in the environment of an ordinary kindergarten. It indicates possible procedure in the re-education of the speech and its application by means of available methods, instruments and materials. In the practical part, the possibility of using evaluative questionnaire is introduced, which allows to follow the progress of the child and demands close cooperation of the family, the kindergarten and the experts from the pedagogical centre for special pedagogic.

ÚVOD	5
-------------	----------

1. TEORETICKÁ ČÁST	6
---------------------------	----------

1. ŘEČ	6
1.1 VÝVOJ LIDSKÉ ŘEČI	6
1.2 PORUCHY VÝVOJE ŘEČI	11
2. OPOŽDĚNÝ VÝVOJ ŘEČI	13
2.1 TERMINOLOGIE	13
2.2 ETIOLOGIE	14
2.3 DIAGNOSTIKA	15
2.4 REEDUKACE ŘEČI	20
3. INTEGRACE DÍTĚTE V MATEŘSKÉ ŠKOLE	27

2. PRAKTICKÁ ČÁST	29
--------------------------	-----------

2.1 CÍL PRÁCE	29
2.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ	29
2.3 METODOLOGIE A POUŽITÉ METODY	29
2.4 POPIS POUŽITÉ METODY	30
2.5 PŘÍPADOVÁ ILUSTRACE	32
2.6 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU	39
2.7 ZÁVĚRY PRAKTICKÉ ČÁSTI	46

OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	47
------------------------	-----------

SHRNUTÍ	48
----------------	-----------

SEZNAM LITERATURY:	49
---------------------------	-----------

PŘÍLOHY:	50
-----------------	-----------

ÚVOD

Řeč je specificky lidská vlastnost, která slouží člověku ke sdělování pocitů, přání, myšlenek. Je nástrojem komunikace, prostředkem výchovy, ale také nositelem estetických kvalit blízkých umění, zejména literatuře.

Základním sdělovacím prostředkem je mluvená řeč. Tato řeč se realizuje mluvením – individuální činností, kterou si každý z nás může upravovat podle momentální nálady. Kvalita řeči je jedním z předpokladů k úspěšnosti člověka ve společnosti. K rozvoji řeči dochází nejintenzivněji v předškolním věku dítěte – od narození do vstupu do školy, proto je výchova řeči jedním z důležitých prvků rozvoje dítěte nejen v rodině, ale také v prostředí mateřské školy. Je obecně známým faktem, že úroveň komunikačních dovedností u dětí se snižuje s rozvojem sdělovací techniky a současného životního stylu. Také u dětí navštěvujících mateřskou školu se stále častěji vyskytují problémy s mluvním projevem, k jejichž řešení je třeba spojit síly rodiny i odborníků.

1. Teoretická část

1. Řeč

1.1 Vývoj lidské řeči

Vývoj lidské řeči od jejího počátku až po sociálně vyhovující úroveň byl v minulosti předmětem mnoha výzkumů. Jak a kdy má dítě mluvit je do určité míry závislé na individualitě každého jedince a mnoha faktorech, které tento vývoj ovlivňují. Základem pro rozvoj lidské řeči je: a – citový vztah – citová odezva na dětské zvukové projevy

b – správný tělesný rozvoj – přibývajících hlasové projevy se objevují s pokroky v tělesné obratnosti

c – dostatečné množství příležitostí slyšet lidský hlas, ne jen zvukovou kulisu produkovanou sdělovacími prostředky

Pevné pravidlo pro vývojová stadia řeči lze formulovat pouze u počátečních etap.

Prof. Sovák uvádí rozdělení vývoje řeči u dítěte na „předběžná stadia vývoje řeči a stadia vývoje vlastní řeči“

Předběžná stadia vývoje řeči:

- stadium křiku – a. křik prvotní (od narození do 6 týdne života), reflexní činnost, reakce dítěte na změnu prostředí po narození

- b. křik emocionální (citový) začíná kolem 6. týdne života dítěte, které jím projevuje pocit libosti nebo nelibosti, při nespokojenosti má tvrdý hlasový začátek. Druhotně je křik tréninkem dýchacího a hlasového ústrojí. Křikem se projevují všichni novorozenci, i ti, kteří se narodí s poškozeným sluchem.

- kolem 6. týdne se objevuje broukání – obsahuje samohlásky a zvuky související se sáním a polykáním, postupně začíná napodobovat zvuky ve svém okolí

- stadium pudového žvatlání – dítě jím projevuje uspokojení z pohybu mluvidel, rozvíjí primární pohybové dovednosti mluvních orgánů jako přípravu k tvorbě vlastní řeči. Není podmíněno sluchovým vjemem, proto se vyskytuje i u dětí s vrozenou hluchotou.

- stadium žvatlání napodobovacího – dítě hlasem vytváří zvuky, které připomínají hlásky lidské řeči

- stadium napodobování – dítě napodobuje své zvuky, ale i zvuky z okolí, zvířat a jiné. Napodobuje řeč dětí i dospělých osob. Nevhodným mluvním vzorem může dojít k deformaci zvukové stránky řeči.

- modulační faktory (předstupeň mluvené řeči) – melodie, přízvuk, síla hlasu, rytmus, spád, zkracování nebo prodlužování slabik které mohou obsah mluveného slova změnit

Stadia vývoje vlastní řeči:

- stadium rozumění řeči – schopnost porozumět řeči se objevuje mezi 8 – 10 měsícem. Děti rozumějí některým jednoduchým slovním výrazům slovíčko ne, nesmíš, dej či vlastní jméno.(Vágnerová 2000)

- stadium emocionálně volní – dítě vyjadřuje své city a přání jedním slovem, které má význam celé věty, jsou to první mluvní projevy dítěte
- stadium reprodukování asociací – dítě začíná přenášet označení jednotlivých osob, zvířat a věcí na všechny osoby, zvířata a věci jim podobné. Označení probíhá podle nápadných vnějších znaků.
- zobecňování transferem – navozený mluvní zvuk spojený s určitým jevem se přenáší na jev podobný, něco analogického (např. výraz „pipí“ sdružen s představou jakéhokoliv ptáka).
- stadium logických pojmů – dítě začíná poznávat, že každý předmět má své označení – charakteristická otázka tohoto období je „co je to?“. Dochází také k rozvoji myšlení dítěte. Nové slovo potřebuje slyšet vícekrát, aby jej mohlo napodobit. Kolem třetího roku se dítě zpravidla vyjadřuje v krátkých větách, může docházet k záměně slovosledu, předložek a koncovek (chlapci používají koncovku ženského rodu). Pokud dítě neumí po třetím roce věku utvořit ani jednoduchou větu, je možno uvažovat o opožděném vývoji řeči.
- intelektualizace řeči – řeč se zdokonaluje po obsahové i formální stránce, rozšiřuje se slovní zásoba a zpřesňuje obsah pojmů. Řeč dítěte se přibližuje řeči dospělých.

Charakteristika řečového vývoje dítěte pracuje také s poznatky o vývoji jazykových rovin, které se vzájemně prolínají a jejich rozvoj probíhá v jednotlivých časových úsecích současně. (Klenková 2006).

Morfologicko – syntaxická rovina

Tuto rovinu lze zkoumat až kolem 1. roku věku dítěte, s nástupem vlastního vývoje řeči. První slova vznikají opakováním slabik a plní funkci vět.

Tato slova nejsou gramaticky upravena – neskloňují se, nečasují se. Řečový projev pomocí izolovaných slov trvá asi do 1 a půl až 2 let. Potom vznikají věty dvouslovné opakováním těchto slov. Lechta (1995) nazývá gramatický systém tohoto období „pivotovou gramatikou“, v rámci níž jsou slovní druhy v pevné vazbě. Slovo „pá – pá“ je slovo – pivot.

Používání slovních druhů z hlediska morfologie začíná podstatnými jmény, později slovesa, mezitím onomatopoická citoslovce. Přídavná jména se více vyskytují až v období mezi 2. a 3. rokem. Postupně se přidávají osobní zájmena, nejpozději číslovky, předložky, spojky. Všechny slovní druhy se v mluvním projevu dítěte vyskytují zpravidla po 4. roce. Skloňování se objevuje mezi 2. a 3. rokem, po 3. roce užívá jednotné i množné číslo. Jednu z nejtěžších kategorií představuje stupňování přídavných jmen, které dítě zvládá většinou až v předškolním věku. Stavba věty je podmíněna emocionálně, slovo - které má pro dítě klíčový význam, je na prvním místě.

Souvětí tvoří dítě zpravidla mezi 3. a 4. rokem věku. Pravidla syntaxe určuje pomocí transferu (Sovák, 1972), gramatické formy, které slyší v určité situaci, použije analogicky i v jiných situacích. Tento transfer nebere v úvahu gramatické výjimky a do 4. let bývá přirozený. Jedná se o „fyziologický dysgramatismus“.

Lexikálně - sémantická rovina

Tato rovina se zabývá vývojem slovní zásoby, aktivní i pasivní. Počátek rozvoje pasivní slovní zásoby se uvádí kolem 10. měsíce věku, kdy dítě začíná rozumět řeči. S nástupem vlastní slovní produkce dochází postupně i k rozvoji aktivní slovní zásoby, postupným používáním vlastních slov. Hovoříme o hypergeneralizaci – jedním slovem označuje vše, vykazující shodné vnější znaky,

která ale s rozvojem slovní zásoby přechází v hyperdiferenciaci – slovo označuje pouze jedinou osobu nebo věc.

Výzkumy uvádějí slovní zásobu dítěte kolem 1. roku 5 -7 slov, u dvouletého dítěte už přibližně 200 slov. Největší nárůst nastává kolem 3 roku dítěte, kdy už dokáže říci například své jméno a příjmení nebo reprodukuje krátkou básničku. Před nástupem školní docházky se uvádí údaj okolo 2500 až 3000 slov.

Foneticko – fonologická rovina

Tato rovina vývoje lidské řeči se zabývá zvukovou stránkou řeči, rozvojem a tvorbou jednotlivých hlásek. Prováděné výzkumy se zaměřovaly na dětský křik i broukání a byly prováděny brzy po narození dítěte. Jako důležitý moment pro vývoj řeči se uvádí přechod mezi pudovým a napodobujícím žvatláním, tedy věk od 6. do 9. měsíce.

Pro posouzení výslovnosti dítěte je třeba znát pořadí fixace jednotlivých hlásek a podle něj postupovat při korekci.

Pragmatická rovina

Pragmatická rovina představuje rovinu sociální aplikace, uplatnění komunikační schopnosti, kdy do popředí vystupují sociální a psychologické aspekty komunikace (Lechta 1990). Snaha komunikovat se projevuje u dítěte po 3. roku věku. K regulační funkci řeči dochází po 4. roku, kdy řeč reguluje dění v okolí dítěte a také chování dítěte je možno řečí usměrňovat.

Otázka ukončení vývoje řeči je stále diskutována, pokud přihlédneme i formální stránce (správná výslovnost), musíme tuto hranici posunout až k 5. – 6. roku věku dítěte. Nezbytné podmínky k správnému vývoji řeči jsou:

- nepoškozená centrální nervová soustava
- normální intelekt
- normální sluch
- vrozená míra nadání pro jazyk
- adekvátní sociální prostředí (otázka stimulace k řeči).

Jedlička str. 90

Současný trend je, aby vývoj řeči, zejména v oblasti výslovnosti, byl ukončen do nástupu školní docházky.

1.2 Poruchy vývoje řeči

Vývoj řeči neprobíhá u dítěte jako samostatný, izolovaný proces, ale souvisí s vývojem v dalších oblastech - senzorického vnímání, motoriky, myšlení a socializací. Ovlivňují jej faktory vnitřní – vrozené nadání a předpoklady pro řeč, zdravý vývoj zrakového a sluchového analyzátoru, nepoškozená centrální nervová soustava a mluvní orgány, dobrý celkový fyzický a duševní vývoj, uspokojivý vývoj intelektu a faktory vnější – celkový vliv prostředí a výchovy, množství a přiměřenost podnětů a stimulace dítěte ke komunikaci.

Poruchy vývoje řeči jsou předmětem mnoha výzkumů a zaznamenaly mnoho odlišných pohledů. Všechny skupiny poruch jsou podle současné

terminologie uváděny jako narušený vývoj řeči a obsahují problematiku z pohledu různých profesí – medicíny, psychologie nebo logopedie.

Narušený vývoj řeči chápeme jako systémové narušení jedné, více anebo všech oblastí vývoje řeči (osvojování mateřského jazyka, rozvíjení jazykových schopností) u dítěte s ohledem na jeho chronologický věk. Deficity se pak mohou projevovat v rovině morfologicko – syntaktické, lexikálně – sémantické, foneticko – fonologické a pragmatické (Mikulajová, 2003,2005).“ Klenková Logopedie 2006“

Klasifikace narušeného vývoje řeči (Sovák, Lechta):

- hledisko etiologické – narušený vývoj řeči jako dominující příznak v klinickém obraze je uváděn jako vývojová dysfázie, samostatná nozologická jednotka, narušený vývoj řeči jako symptom jiných vývojových poruch je nazýván symptomatickou poruchou řeči
- hledisko stupně – v mimořádných případech jeho úplná nemluvnost (u hluboké ment. retardace) až po případy lehkých odchylek od normy. Nejedná se o úplnou němotu, jedinec vydává určité zvuky, ale nejedná se o skutečnou řeč.
- hledisko průběhu vývoje řeči – opožděný vývoj řeči, omezený vývoj řeči, přerušovaný vývoj řeči (po dosažení určitého vývojového stupně došlo např. k úrazu nebo duševnímu onemocnění, po vyléčení může vývoj pokračovat a dosáhnout normy) odchýlný vývoj řeči (odchylka se projevuje pouze v některých rovinách řečového vývoje, např. rozštěpy patra).
- hledisko věku – do konce 1. roku života trvá období fyziologické nemluvnosti. Mezi 2. - 3. rokem mluví dítě již ve větách, pokud se vývoj opozdí a podle posouzení odborníků (pediatra, foniatra,

psychologa a dalších) je zdravé, mluvíme o prodloužené fyziologické nemluvnosti.

Období, v němž má mnoho dětí obtíže je období kolem 3. roku života. V této době jsou kladeny větší nároky na dětskou řeč ze strany dospělých. Řeč dítěte je ještě nezafixovaná a nevyspělá – Sovák(1984) uvádí rozpor mezi „chtít a moci“. Dítě je řeší různě –opakováním začátků nebo celých slov, komolením větné stavby, gestikulací. Tyto potíže jsou hodnoceny jako vývojově fyziologické a při vhodném výchovném působení s rozvojem mluvních dovedností a slovní zásoby postupně vymizí.

2. Opožděný vývoj řeči

První dětská slůvka tolik očekávaná zejména rodiči dítěte přicházejí většinou kolem 1 roku. Váží se ke konkrétní osobě, věci nebo situaci, bývají zkomolená a nemusí ani připomínat správný výraz, na který jsme zvyklí. Některé děti začínají mluvit později, první slova se objevují až kolem 2. roku. Pokud ani ve 3letech věku dítě nemluví nebo mluví méně než intaktní skupina, může se jednat o opožděný vývoj řeči.

2.1 Terminologie

Opožděný vývoj řeči se může vyskytovat jako hlavní příznak klinického obrazu nebo jako součást jiných vývojových poruch. Terminologie je nejednotná. Škodová (2006) uvádí, že „opožděný vývoj řeči se za samostatnou nozologickou jednotku pokládá tehdy, je – li hlavním příznakem poruch, které dítě má.“

2.2 Etiologie

Příčin opožděného vývoje řeči se uvádí velmi mnoho. Nejčastějším zdrojem příčin je sociální prostředí. Dítě stojí o kontakt, o rozhovor, ale pokud nejsou jeho potřeby vyslyšeny, přestává se snažit a zájem ztrácí. Nedostatek citové a mluvní stimulace se objevuje zejména u dětí s ústavní výchovou – děti bývají opožděny nejen v řeči, ale také v oblasti sociálních vztahů. Problematická je ale i druhá strana věci – nadbytek péče o řeč, kdy dítě je rodinou natolik sledováno, že vlastně chybí touha sdělovat, nemá potřebu samostatně se vyjadřovat, protože okolí reaguje na sebemenší podnět „každé přání předem splněno“. Dítě tedy řeč nepotřebuje, rozvíjí se pouze pasivní slovní zásoba. Další stav, který může nastat je v situaci, kdy rodiče mají snahu své dítě vyučovat a nerespektují vývojový stupeň. U dítěte dojde k ochrannému útlumu a komunikaci se začne vyhýbat.

Další příčinou může být dědičnost. Kutálková (1996) uvádí až v jedné třetině případů. V rodině se většinou vyskytuje opožděný vývoj řeči u některého z mužských předků (dědeček, otec, strýček), proto nepřijímají tento stav jako problém a doporučení odborné konzultace je pro ně překvapením. V těchto případech se vývoj zpravidla spontánně vyrovná, může ale přetrvávat dyslalie.

Stejně jako dědičnost může být další biologickou příčinou prenatální nebo perinatální neložiskové poškození CNS (lehká mozková dysfunkce), opožděné vyzrávání CNS nebo předčasné narození dítěte.

Opožděný vývoj řeči se může také vyskytovat jako symptom jiných onemocnění nebo postižení. Dochází k němu například při poruchách sluchu. Mohou být vrozené nebo získané (po vážném onemocnění). Pokud není sluch v pořádku má to vliv nejen na opoždění vývoje, ale také na kvalitu řeči. Vrozená

nebo v ranném věku získaná neschopnost pamatovat si slova a rozumět jim je označována jako akustická dysgnozie.

Také poruchy zraku, nedostatky ve zrakové percepci mohou způsobovat přechodné opoždění vývoje řeči.

Poruchy intelektu jsou podle stupně postižení provázeny opožděným ale také omezeným vývojem řeči. Neschopnost komunikovat a opoždění vývoje se vyskytuje také u autismu.

Další kategorií související s opožděným vývojem řeči představují vývojové vady mluvidel – orofaciální rozštěpy, které mohou pozdržet vývoj řeči, ale nemohou jej zablokovat. Vlastní realizace řeči je v těchto případech odlišná od normy.

Opožděný vývoj řeči nemá většinou jednoznačnou příčinu, která by se dala snadno rozpoznat a odstranit. Různé příčiny se většinou kombinují a prolínají, proto je třeba použít diferenciální diagnostiku, aby bylo odlišeno opoždění vývoje řeči jako primární porucha nebo jako důsledek jiného postižení či onemocnění, tedy poruchu sekundární.

2.3 Diagnostika

Diagnostika a diferenciální diagnostika opožděného vývoje řeči je zaměřena na vyšetření jemné i hrubé motoriky, intelektu, sluchového a zrakového

vnímání, vyšetření laterality, vlastní řeči a vyšetření vlivu prostředí. Komplexní posouzení stavu vyžaduje spolupráci odborníků – foniatra, logopeda, psychologa, pediatra eventuálně dalších.

Možné orientační vodítko pro diferenciální diagnózu (Kutálková 2002):

1. Dítě má zájem o komunikaci – rozumí pokynům, reaguje na ně, ale pouze hlasem, jednotlivými slabikami nebo používá malé množství slov. Jedná se pravděpodobně o primární opožděný vývoj řeči. Je třeba vyloučit poruchu sluchu, která může zůstat dlouho nepoznaná.

2. Dítě má většinou zájem o komunikaci – na pokyny ale reaguje střídavě, někdy ztrácí zájem nebo reaguje nepřiměřeně. Zde je možná porucha sluchu, LMD různé etiologie a je třeba také ověřit intelektové možnosti dítěte.

3. Dítě většinou nemá zájem o komunikaci – na pokyny reaguje nepravidelně a účelově, obtížně zaměří pozornost k hračkám nebo obrázkům. Zde je možno předpokládat opoždění vlivem psychické poruchy. Může jít také o poruchu intelektu, autismus nebo mutismus.

Toto vodítko je možno použít u dítěte ve věku 2 a půl až 3 roky. Další informace se získávají průběžně, v závislosti na dalším vývoji dítěte. Pro konkrétnější posouzení a prognózu je vhodnější věk kolem 4let dítěte.

Vyšetření motoriky

Pro diagnostiku poruch řeči je vyšetření motoriky velmi významné, protože řeč a motorika se vzájemně ovlivňují. Poruchy motoriky se přímo promítají do jemných mechanismů řeči a opožděný motorický vývoj může

znamenat možnost poškození CNS, mentální postižení nebo nebezpečí vzniku vývojové poruchy řeči.

Kromě vyšetření pohybové koordinace celého těla je součástí vyšetření i úroveň jemné motoriky ruky a cílené vyšetření motoriky mluvidel. Vyšetření provádí logoped, v těžších případech neurolog, ortoped nebo foniatr.

Vyšetření intelektu

Stav intelektu je rozhodujícím činitelem pro kvalitu obsahové i formální stránky řeči. Podmíněn je i dědičně – horní hranice rozvoje rozumových schopností je u každého jedince určena. Vyšetření provádí klinický psycholog formou standardizovaných testů a testových baterií. Jednotlivá vyšetření se porovnávají ale sčítají se výsledky verbálních i neverbálních subtestů do jednoho výsledku, proto bývají děti s opožděným vývojem řeči, ale dobrým neverbálním intelektem podhodnoceny.

Vyšetření sluchu a sluchového vnímání

Přesné speciální vyšetření sluchu provádí foniatr, audiolog nebo otorinolaryngolog. Při logopedickém vyšetření se dělá orientační sluchová zkouška a vyšetření úrovně fonematického sluchu.

Při orientačním vyšetření sluchu doporučuje Sovák(1978) i další autoři aplikovat:

- zvukové podněty na vyšetření výkonnosti sluchového analyzátoru(tj. slyšení čistých tónů), zjišťuje se tónová oblast, kterou dítě bezpečně slyší – tj. zvuky hluboké i vysoké a jak silné zvuky a z jaké vzdálenosti slyší, využívá se zvukových hraček

- zvukové podněty vázané na vyšší nervovou činnost, tj. zvuky významové a zvuky obsahové (sluchová zkouška řeči) – slyšení a rozpoznání záleží na skladbě hlásek v předříkávaných slovech, hlásky s vysokými tóny jsou lépe slyšitelnější než hlásky s hlubokými tóny, protože sluch je pro vysoké tóny vnímavější. Obsah předříkávaných slov musí být adekvátní stupni duševního vývoje.(Škodová)

Fonematický sluch se vyšetřuje pomocí obrázkového testu. Norma by měla být dosažena kolem pátého roku dítěte. Schopnost odlišit sluchem jednotlivé hlásky je důležitá také pro úspěšnou nápravu artikulace.

Vyšetření zraku a zrakového vnímání

Toto vyšetření provádí orientačně pediatr, při závažnějších poruchách oční specialista. Vyšetření zrakové percepce může orientačně provést klinický logoped, specializované klinický psycholog. Úroveň zrakové percepce se zjišťuje pomocí testových metod, zejména kresebných. Hodnotí se úroveň kresby, její obsah a provedení, ale také barvovit a rozlišování tvarů.

Vyšetření laterality

Typ laterality se určuje standardním testem, který zjišťuje laterální preferenci a dominanci ruky a oka. Doplněn je úkoly pro zjištění laterality nohy a ucha. Lze jej použít pro děti i dospělé. Nevýhodný typ laterality může být často v pozadí poruch komunikace.

Vyšetření řeči

Vyšetření složek řeči a vlastní produkce řeči dítěte je důležité pro volbu následné terapie. Rozumění řeči se vyšetřuje pomocí obrázků běžných předmětů nebo konkrétních denních situací. musí odpovídat věku a intelektu dítěte. Dítě obrázky identifikuje na přímý pokyn – „kde je?“ nebo na pokyn daný opisem – „co dělá?“

Pro vyšetření vlastní řečové produkce se používá rozhovor, reprodukce vyprávění nebo speciální počítačové programy.

U vlastní řečové produkce se sleduje:

- foneticko – fonologická jazyková rovina – tato rovina dozrává nejpozději i u intaktní populace, velmi dlouho přetrvává neschopnost rozeznávat znělost – neznělost
- morfologicko – syntaktická jazyková rovina – v řeči převládají podstatná jména nad ostatními slovními druhy, dítě tvoří a užívá tvary podstatných jmen chybně, zaměňuje rody, čísla, pády, ostatní slovní druhy přibírá do slovníku pomalu, dlouho chybuje. Pokud dítě tvoří věty, jsou jednoduché, často neúplné, s chybným slovosledem. Se zvětšováním slovní zásoby se zvyšuje i počet dysgramatismů. Tato rovina jazyka je jedním z nejpřesnějších indikátorů narušené komunikační schopnosti.
- lexikálně – sémantická jazyková rovina – opožděný vývoj obsahové stránky řeči je nejnápadnější u dětí s těžkým mentálním nebo sluchovým postižením, slovní zásoba je malá, převažuje pasivní, užití slov nebývá adekvátní situaci – nechápe význam slov

- pragmatická jazyková rovina sleduje – slovní zásobu, užívání správných gramatických tvarů, tvoření věty, správné užívání jednotlivých hlásek a schopnost udržet časovou a dějovou linii a její užití při vlastní reprodukci a vyprávění.

Vyšetření vlivu prostředí

Úroveň sociálních vztahů posuzuje při vyšetření logoped podle úrovně vzájemné komunikace mezi rodiči a dítětem, při vzájemném kontaktu dítě – rodiče – logoped. Posuzuje také neverbální složky komunikace, zájem rodiny o problém dítěte, frekvenci návštěv, případně péči o pomůcky. Sociokulturní prostředí a úroveň sociálních vztahů v rodině mají zásadní vliv na další rozvoj a prognózu dítěte. Nedostatek citové stimulace a psychická deprivace již v prvním roce života brání rozvoji sociálních vztahů a nerozvíjí se ani potřeba komunikovat. Tento problém je zřejmý zejména u dětí, které prošly ústavní výchovou a přestože se později podařilo získat pro ně náhradní rodinu, problémy v komunikaci se ve větší či menší míře objevily.

2.4 Reedukace řeči

Správný vývoj řeči představuje souhru vnějších a vnitřních faktorů v každém období tohoto procesu. Rodiče většinou začnou posuzovat vlastní řečový projev dítěte až při jeho nástupu do mateřské školy, kdy se projeví případný deficit v některých oblastech vzhledem k výkonům jeho vrstevníků. Pro fungující spolupráci je třeba poskytnout rodičům možnost logopedického poradenství, případně doporučit specializované pracoviště, které provede odborné vyšetření. Základním krokem pro pomoc při reedukaci řeči ale je – získat rodiče

pro spolupráci. Zapojení dítěte do dětského kolektivu většinou nastartuje cestu k nápravě. Velice záleží také na sociokulturní úrovni rodiny, na schopnosti přijmout a pochopit problém dítěte a spolupracovat na jeho řešení. Zejména rodina jako nejbližší okolí dítěte by měla poskytovat dostatek přiměřených řečových podnětů a stimulovat dítě k vlastní řečové produkci. S tím souvisí také poskytování správného řečového vzoru, odpovídajícím normám užívaného jazyka, protože nesprávný řečový vzor dítě napodobuje i s jeho chybami. U dětí s opožděným vývojem řeči je prostředkem dorozumění s okolím neverbální komunikace. U dítěte je proto třeba podporovat a udržovat snahu a chuť ke komunikaci – mluvní apetit.

Důležité je také posouzení dosažené vývojové etapy v komunikaci dítěte – žádnou z vývojových etap nelze přeskočit ani uspěchat. Namísto je také připomenout velkou dávku trpělivosti bez níž se rodič ani pedagog neobejde.

Vlastní reedukaci řeči je možno rozdělit na opatření profylaktická a cílený rozvoj řeči. (Kutálková 2004). Profylaktická opatření mají předejít vzniku vlastního problému a souvisí tedy s přiměřenou péčí o vývoj dětské řeči.

Pravidlo č.1 – je nezbytné respektovat dosaženou úroveň vývoje – stupeň vývoje řeči není přímo úměrný biologickému věku dítěte.

Pravidlo č.2 – dostatek přiměřených podnětů a výběr pomůcek. Obecně nelze posoudit, co znamená dostatek podnětů. Je třeba vycházet ze zájmů dítěte, jeho věku a stupni vývoje, ale také z výchovných zvyklostí rodiny. Doporučují se jednoduché ale výtvarně kvalitní hračky, z přírodních materiálů, pro různý způsob využití. Využít lze i různé přírodní materiály nebo předměty běžného použití, které podporují dětskou fantazii a představivost.

Pravidlo č. 3 – respektování zájmů dítěte pro podporu motivace. Oblíbená hra jako odměna a další hry se slovním doprovodem přizpůsobeným dosaženému stupni vývoje

.

Pravidlo č.4 – pochvala správného pokusu jako biologický princip učení, využití napodobovacího reflexu – tento prvek se dospělí většinou musí nejprve „naučit“ sami, pochopit, že výsledek nepřinese neustálé opravování a vlastně upozorňování na neúspěch, ale schůdnější cesta právě napodobováním správného vzoru. Vědomý nácvik je možno použít až u starších dětí kolem 5 let.

Pravidlo č.5 – rozvoj smyslového vnímání a motoriky – jedná se o rozvoj všech druhů smyslového vnímání, ale také koordinace těla, vnímání tělového schématu, jemné motoriky a motoriky mluvidel, která je běžnou součástí logopedické prevence v mateřských školách.

Pravidlo č. 6 – řízení fyziologického vývoje výslovnosti – na úrovni preventivního ovlivňování artikulace např. motorika mluvidel, napodobování přírodních zvuků, rytmižace.

Cílený rozvoj řeči

Tato kategorie, nesouvisí jen s návštěvou odborného pracoviště, ale postup je stejný také při pobytu dítěte v mateřské škole, kde pracuje nejen v kolektivu, ale je mu poskytována i individuální péče.

1. Adaptace na prostředí a navázání kontaktu – nejdříve se snažíme o získání důvěry dítěte a ponecháme mu možnost neverbálního vyjádření: prosím ukaž mi...”

2. Ověření nebo oživení napodobovacího reflexu a jeho využití v běžné řeči s využitím obrázků nebo hraček umožňujícím přírodní zvuky (oblíbená jsou zvířata) Po navázání spolupráce nabídneme dítěti přesnější podobu přírodního zvuku, pochvalně reagujeme na jakýkoliv pokus o změnu. Nová nabídka slova nesmí obsahovat žádný, ani neverbální signál pro „opravu“, tím by se napodobování opět zaměnilo za „opravování“ bez očekávaného efektu.

3. Podpora mluvního apetitu bez ohledu na výslovnost – dítě musí dostat prostor a příležitost pro mluvení. Rodiče mohou využít cílenou situaci kolem jídla, která musí dítěti přinést okamžitý prospěch. I v kolektivu dětí je možno dát dětem příležitost k vlastnímu vyjádření například formou dramatických her, obsazení do role.

4. Osvojení nového výrazu – jeden ze základních postupů, využívaný podle situace: „co to je...” Můžeme také využít rytmizace s doprovodem tleskáním. Slovo vyslovené po slabikách je pro dítě srozumitelnější, navíc hra s dělením slov je u dětí velmi oblíbená a většinou ji brzo přijímají i děti nejmladší.

5. Korekce napodobovacím reflexem (pozvolné zpřesňování) je to vlastně hra „na ozvěnu“ - opakujeme po dítěti slovo nebo krátkou větu, nenásilně vypícháme část, která je nepřesná a dítě by ji mohlo změnit – napodobovací reflex.

6. Využití výrazné mimiky, melodie řeči a gestikulace – výrazná mimika obličeje a gestikulace umožní dítěti snadnější porozumění řeči, například gesto rukama „prosím“. Stejně působí také výrazná až přehnaná melodie naší řeči.

7. Stereotypy – volíme jednoduchá stále stejná slova pro snadné zapamatování, postupně přecházíme na jednoduché věty.

7. Rozšiřování slovní zásoby podle témat – okruhy obsahově příbuzných slov – ovoce, zvířata, dopravní prostředky, atd. Nejdříve ověříme, zda dítě rozumí pojmenovaným obrázkům, potom následuje nácvik aktivního používání „co je to?“. Nacvičená slova je vhodná zapojovat do běžných situací. Pro tuto oblast je vhodné využít hru Pexeso, kterou děti velmi rychle pochopí a většinou z domova znají.

8. Rozšiřování slovní zásoby podle slovních druhů. První slova většinou tvoří citoslovce a zvukomalebná slova vyjadřující také přírodní zvuky. Podstatná jména – „co je to?“ následují a prolínají se první skupinou. Slovesa – „co dělá::?“ se postupně nabalují na předchozí skupiny. Přídavná jména, příslovce, zájmena se objevují postupně během dalšího vývoje řeči. Předložky obvykle vyplynou ze situace, ověřujeme, jestli jim dítě rozumí – umístování předmětu podle pokynu (na, vedle, pod, atd.). Ostatní slovní druhy se obvykle objevují už spontánně a prolínají se s ostatními druhy podle situace. Nejpozději se objevují číslovky, zájmena a spojky. Hodně také záleží na úrovni mluveného projevu v rodině, protože dítě přebírá některé stereotypy.

9. Kombinace slovních druhů při stavbě věty- v situaci hry nebo rozhovoru pracujeme se zásobou podstatných jmen a sloves, která máme k dispozici. Je třeba ocenit každou vlastní iniciativu při stavbě věty.

10. Rozvíjení věty – využívá se kombinace předchozích postupů, dítě by mělo opakovat celou větu, postupně přidáváme další slova. Můžeme využít počítání slov na prstech nebo s kostkami.

11. Spojování vět do jednoduchého příběhu. Můžeme využít série obrázků s krátkým příběhem, které dítě složí a postupně společně vyprávíme – dítě větu dokončí, pomáháme mu otázkami, nebo vypráví samo. Tento úkol je už poněkud obtížnější a zpravidla působí problémy i dětem bez opožděného vývoje řeči. Samostatně, podle obrázků vyprávějí děti většinou až v předškolním věku.

12. Melodie, tempo, řeči. Pro práci s hlasem je vhodné použít maňásků, hraní na divadlo a obsazování do rolí. Využívají se kontrasty – mluví medvěd, mluví malá myška, pomalá želva atd.

13. Dialog – zpočátku se jedná o řízený rozhovor s dospělým, dítě se postupně stává partnerem tak, jak se rozvíjí jeho řeč. Opět se dají využít maňásky nebo dramatické hry, které situace přehrají a dají dítěti prostor pro vlastní vyjádření.

Všechny tyto postupy je možno využít při práci s celým kolektivem dětí v mateřské škole. Je třeba sledovat uplatnění jednotlivých dětí a také jejich zájem o nabízené činnosti, které nemohou být prezentovány jako „učení“. Je to vždy hra, při níž se dítě dostává do nějaké situace, nějakého příběhu, který může samo ovlivnit a utvářet. Záleží na pocitech dítěte a přijetí dětským kolektivem a to není vždy jednoznačně kladné. Je třeba pracovat s celou skupinou, aby nevhodné reakce ještě nezvýraznily daný problém.

Ve vztahu k rodičům je třeba nejen poskytovat poradenství, ale také přenášet nové poznatky, úspěchy dítěte a spolupracovat systematicky, aby byla péče vzájemně jednotná.

Základní prostředky pro reedukaci řeči

Všechny tyto prostředky vycházejí z běžného života a denních situací. Cílený rozvoj řeči je možno podporovat při každé hře i činnosti. Z reality se čerpají náměty, reálné předměty poskytují i možnost multisenzoriálního vnímání a manipulace. Není třeba využívat žádných speciálních pomůcek, pracujeme s tím, co máme běžně k dispozici.

Mluvní vzor poskytuje nejbližší okolí dítěte. V ovzduší autoritativní výchovy plné příkazů a zákazů jsou podmínky pro rozvíjení dětské řeči nepříznivé.

Hra je nej přirozenějším prostředkem pro nácvik nejen řeči, ale i mnoha dalších dovedností.

Obrázky a knížky s kvalitními a realisticky nakreslenými předměty představují pro dítě možnost objevit i předměty nebo situace, které v reálném světě nemůže prožít. Série obrázků umožňuje skládat a pracovat s delšími příběhy.

Říkadla a básničky jsou pro rozvoj dětské řeči nezastupitelné. Bohužel doby, kdy si maminky s dětmi hrály s prstíky a povídaly říkadla jsou již dávno minulé. Dnes většina rodičů sáhne raději po ovladači televizoru nebo počítačové hře než po knize s říkadly. Málokdo si přitom uvědomí, co všechno se právě říkadly, básničkami a písničkami rozvíjí – rytmus, slovní zásoba, koordinace dechu a řeči a další dovednosti. Stejně jako další kategorie pohádky a příběhy - jsou nedílnou součástí reedukace, rozšiřující slovní zásobu cit pro stavbu věty paměť a další položky.

Kresba jako předstupeň psaní poskytuje hodnotný diagnostický materiál, který umožňuje sledovat vývoj dítěte.

Dramatická výchova a divadlo poskytuje prostor pro rozvoj soustředění, ale také fantazie a motivace pro vlastní mluvený projev.

Využití médií je možno použít jako námět pro další práci. Samozřejmě je důležitý výběr pořadu a zapojení dítěte například nějakým úkolem.

Využití počítače je vhodné u dětí kolem pěti let věku s využitím kvalitních výukových programů. Nikdy ovšem nemůže nahradit mluvenou řeč a přímou smyslovou zkušenost.

3.Integrace dítěte v mateřské škole

Dítě s logopedickým postižením je možno integrovat v mateřské škole na základě vyhlášky MŠMT č. 35/1992 Sb. o mateřských školách. Cílem předškolní výchovy je podle vyhlášky podporovat zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj dítěte a vytvářet optimální podmínky pro jeho individuální osobnostní vývoj. Vyhláška předpokládá zařazení dítěte s postižením do mateřské školy. Podle ustanovení §4 vyhlášky se do třídy mateřské školy mohou zařazovat děti:

- do dvou let věku na základě vyjádření praktického lékaře pro děti a dorost , nelze – li pro malý počet těchto dětí zřídit v místě jesle
- smyslově, tělesně, mentálně postižené, s vadami řeči, s více vadami po projednání s odborným lékařem
- s výchovnými a vývojovými poruchami

Pro účely vyhlášky se uvedené děti považují za děti s postižením. Dětem s postižením zajišťuje mateřská škola odbornou individuální péči, rozvíjí jejich soběstačnost, společenskou integraci a podporuje osobnostní rozvoj. Vedle

individuální integrace dítěte s postižením je možno zřizovat v mateřské škole i speciální třídy.

Pro děti a žáky s vadami řeči se zřizují speciální mateřské školy a speciální základní školy pro žáky s vadami řeči.

Pokud je dítě integrováno v mateřské škole je toto rozhodnuto na základě odborného vyšetření ze speciálně pedagogického centra a dalších odborníků – psychologa, pediatra, atd.

Vyšetření také stanoví týdenní rozsah individuální vzdělávací práce a doporučí metodický postup. Na základě tohoto doporučení se zpracovává individuální vzdělávací plán, který obsahuje anamnestické údaje, pedagogickou diagnózu, doporučení a metodické pokyny pro integraci, a také rozsah individuální práce. Dále obsahuje údaje o tom, kdo bude tuto práci provádět a souhlas zákonných zástupců dítěte, který je nezbytný také pro vyšetření dítěte. Součástí plánu je také spolupráce s rodinou, aby poskytovaná péče byla jednotná. Dále se tato péče řídí i metodickými pokyny logopeda, kterého dítě s rodiči navštěvuje. Hodnocení individuálně výchovné práce se provádí dvakrát za rok, stejně jako kontrolní vyšetření odborníků ze speciálně pedagogického centra. Konzultace je možná také podle potřeby. Speciálně pedagogické centrum také zajišťuje vyšetření školní zralosti pro odklad školní docházky. Doporučení pro integraci se podle výsledků individuální práce prodlužuje po celou dobu docházky do mateřské školy, rozsah individuální práce se také na základě kontrolních vyšetření může zkrátit.

2. Praktická část

2.1 Cíl práce

Cílem praktické části mé práce bylo vytvořit metodiku a komplexní reedukační program, který by umožnil dětem s opožděným vývojem řeči dosáhnout stejné úrovně vyjadřování, jakou disponuje většina jeho vrstevníků, představujících skupinu intaktních dětí bez narušené komunikační schopnosti. Tento program jsem ověřovala v intervalu půl roku u konkrétního dítěte s diagnózou opožděného vývoje řeči.

2.2 Stanovení hypotéz

Pro svou práci jsem si stanovila tyto hypotézy:

1. Předpokládáme, že systematickým a cílevědomým komplexním působením je možno dosáhnout rozvoje a postupného vyrovnání se s vrstevníky.
2. Předpokládáme, že individuální program rozvoje řeči je třeba realizovat také v rodinném prostředí a nahradit tak bezděčné působení v rodině, působením cílevědomým, které vyžaduje spolupráci všech zúčastněných.
3. Předpokládáme, že v případech špatné dostupnosti odborné logopedické péče, může učitelka mateřské školy zastoupit pravidelnou péči logopeda, po vypracování individuálního vzdělávacího plánu a ve spolupráci s odborníky ze speciálně pedagogického centra.

2.3 Metodologie a použité metody

Pro vyhodnocení výsledků své práce jsem použila tyto metody:

1. Metodu přímého rozhovoru s rodiči, která mi umožnila základní sběr dat o průběhu vývoje dítěte a jeho obtížích.

2. Metodu dotazníku umožňující sledovat komplexní vývoj dítěte a jeho individuální pokroky ve všech oblastech rozvoje. Výchozím materiálem pro zpracování tohoto dotazníku byla kniha „Diagnostika předškoláka“ – autorky: J.Klenková a H.Kolbábková, vydané v MC nakladatelství Brno v roce 2003.

2.4 Popis použité metody

Metoda přímého rozhovoru předpokládá vzájemnou důvěru a snahu spolupracovat. Rozhovor s rodiči se týkal anamnestických údajů a způsobu komunikace v rodině. Použila jsem tyto otázky:

1. Osobní anamnéza dítěte – poznatky o prenatálním a perinatálním vývoji. Speciálně jsem se zaměřila na rozvoj motoriky a řeči.
2. Rodinná anamnéza – poznatky o způsobu výchovy v rodině, sourozencích. Zaměřila jsem se na komunikaci v rodině, kdo si s dítětem hraje, o čem si povídáme, pokud dítěti dospělý čte, které knihy má rádo.
3. Vlastní komunikace dítěte - zájem o komunikaci, jak hodnotíte úroveň jeho vyjadřování v porovnání s ostatními dětmi.

Získané údaje se staly součástí osobních listů dětí a jsou archivovány v mateřské škole.

Metoda dotazníku zpracovaná na základě uvedené knihy „Diagnostika předškoláka“, je poměrně rozsáhlá a lze jí posoudit dovednosti dítěte v souvislosti s požadavky pro nástup školní docházky. S knihou lze pracovat formou slovního hodnocení, ale pro lepší orientaci jsem zpracovala tento dotazník, s následujícím bodovým ohodnocením:

5 bodů – pokud dítě splní úkol po instrukci dospělého samostatně

3 body – pokud dítě splní úkol po opakované instrukci a s pomocí dospělého

0 bodů – pokud dítě nesplní úkol ani po opakování instrukce ani s pomocí dospělého

hodnocení dýchání provádí dospělý vlastním pozorováním.

Dotazník hodnotí komunikační schopnosti ve všech jazykových rovinách:

a – foneticko – fonologické, týkající se zvukové stránky řeči

b – lexikálně – sémantické, vztahující se k aktivní i pasivní slovní zásobě

c – morfologicko – syntaxické, odrážející stupeň vývoje dítěte v gramatické rovině

d – pragmatické, sledující sociální aspekty řeči a užití dovedností v praxi.

Dalšími posuzovanými oblastmi jsou motorické schopnosti, týkající se hrubé i jemné motoriky ale i motoriky mluvidel, mimiky a dýchání. Rozsáhlá část se zabývá posouzením smyslového vnímání a to jak zrakového tak sluchového, včetně orientační zkoušky sluchu. Hodnotí se také dosažená úroveň rozumových schopností.

Jednotlivé oblasti jsou rozpracovány do jednotlivých dílčích úkolů a obsahují i příklady pro zácvik. Dotazník je možno zpracovat pouze s uvedenou knihou, která obsahuje jak obrazový materiál, tak metodický postup pro prováděné činnosti.

Vzhledem k obsáhlosti materiálu je třeba posoudit individuální možnosti každého sledovaného dítěte. Provedení není otázkou jedné hodiny, nelze jej ani provést během jednoho dne. Většinou jsem s dětmi pracovala v průběhu dvou až třech dnů, podle schopnosti dítěte udržet pozornost a koncentrovat se na daný úkol. Stejnou zkušenost mají i mé kolegyně, které jsem požádala o spolupráci při hodnocení intaktní skupiny dětí. Důležitou roli zaujímají také podmínky, ve

kterých se hodnocení provádí. Vyžaduje pokud možno klidné prostředí s vyloučením vnějších rušivých podnětů, které výsledky mohou zkreslit.

2.5 Případová ilustrace

Do této práce jsem zahrnula tři děti z mateřské školy v Písečném, kde pracuji.

Kazuistika uvedených případů

Sledované dítě P. V.

chlapec

věk: 6let 3měsíců

Údaje získané rozhovorem s rodiči:

Osobní anamnéza: bezproblémové těhotenství, komplikovaný porod, dítě kříženo nebylo. Zjištěna hypertonie dolních končetin – půl roku cvičili Vojtovou metodou. Žádná následná odborná péče. Chlapec častěji nemocný – nejčastěji infekce horních cest dýchacích a záněty středouší.

Rodinná anamnéza: dítě žije v úplné rodině, oba rodiče zaměstnání, mladší sestra také s problematickou komunikací. Vzájemná silná citová vazba. Nedostatek slovních projevů rodiče nepřekvapila – otec měl stejný problém.

Vlastní komunikace dítěte: děti rády „ pracují „ s tatínkem v dílně, s ostatními dětmi se setkávají pouze v mateřské škole. Mají specifický způsob vzájemné komunikace, která jim vyhovuje. Zájem o knihy minimální, na čtení

rodiče nemají čas. Nejraději sledují televizní programy – pohádky a dobrodružné filmy.

Pedagogická diagnóza: chlapec nastoupil do mateřské školy ve třech letech. Pro výrazné adaptační problémy (bouřlivý pláč, agresivní chování k ostatním, nezáměr o jakékoliv prováděné činnosti) byl jeho pobyt přerušen. Po opakovaném nástupu a zkrácení délky pobytu se stav nezlepšil a objevily se další obtíže psychosomatického charakteru. Další pokus o zapojení do kolektivu mateřské školy byl proto proveden o rok později, kdy nastoupil společně se svou mladší sestrou. Jeho chování odpovídalo věkově mladšímu dítěti, komunikace byla velmi nesrozumitelná, výrazné nedostatky v hrubé motorice a orientaci v prostoru.

Spolupráce s rodiči se vyvíjela problematicky. Doporučenou logopedickou péči odmítali, souhlasili ale s vyšetřením odborníků ze speciálně pedagogického centra. Provedeno bylo v mateřské škole a následovala integrace dítěte a individuální péče v rozsahu jedné hodiny týdně, zaměřená především na rozvoj motoriky a probuzení zájmu o vlastní komunikaci. Kontrolní vyšetření o rok později potvrdilo výrazné zlepšení všech oblastí, ale pokračování individuální práce a integraci rodiče odmítli. Teprve dalším přesvědčováním bylo dosaženo dohody v otázce odkladu školní docházky, který byl realizován především z důvodu komunikačních nedostatků. Individuální práce pokračovala pouze v mateřské škole, rodiče spolupráci odmítli, stejně jako odbornou logopedickou péči. Zlepšení se podařilo především v oblasti motoriky, rozumových schopností a samostatného vyjadřování. S přetrvávající rozsáhlou poruchou výslovnosti nastoupil chlapec k základní školní docházce. V současnosti žák druhé třídy, potýká se soustavnými neúspěchy při čtení a psaní, porucha výslovnosti přetrvává. Školní neúspěchy rodiče připisují nedostatku nadání.

Sledované dítě M.D.**dívka****věk: 7let 3 měsíce**

Údaje získané rozhovorem s rodiči:

Osobní anamnéza: komplikované těhotenství po umělém oplodnění, narozena předčasně. Nerovnoměrný vývoj končetin, do dvou let sledována neurologicky, prováděna rehabilitační cvičení doma i na odborném pracovišti. Potom odborná péče ukončena. Dítě častěji nemocné, infekce horních cest dýchacích a alergie na bakterie a zvířecí srst.

Rodinná anamnéza: dítě žije v úplné rodině, nemá sourozence, otec podniká v domácí dílně, matka nezaměstnaná. Rodina žije společně s prarodiči, kteří se podílejí na výchově.

Vlastní komunikace dítěte: první slova se objevila až kolem třetího roku, byly to spíše slabiky a napodobování zvuků. Zájem o knížky a leporela od jednoho roku podporován rodiči – čtení na dobrou noc i během dne. Odmítá komunikaci v přítomnosti neznámých lidí.

Pedagogická diagnóza: dívka nastoupila do mateřské školy ve čtyřech letech. Pro výrazné adaptační obtíže (plačtivost, strach a následné psychosomatické projevy) byl její pobyt přerušen. Na doporučení pediatra byl odložen o rok. Se spoluprací matky a postupným prodlužováním pobytu se podařilo zařazení dítěte do dětského kolektivu. Výrazné problémy se projevovaly zejména v oblasti hrubé motoriky a motoriky mluvidel. Celková tělesná neobratnost se projevovala i v sebeobsluze. Komunikace dítěte byla většinou neverbální – styděla se před ostatními slovně komunikovat, pokud byla v situaci, kdy se musela nějak vyjádřit, její projev byl velmi tichý a nesrozumitelný. Dlouho přetrvával problém s výslovností hlásky „k“.

Individuální práce byla prováděna na přání rodičů a probíhala mimo kolektiv dětí. O spolupráci jsem požádala odborníky ze speciálně pedagogického centra, kteří po vyšetření dítěte doporučili integraci v mateřské škole. S tímto postupem nesouhlasila ředitelka školy, proto další hodnocení situace probíhalo pouze formou konzultace.

Na základě vyjádření pediatra, psychologa a vzhledem k problémům dítěte s vyjadřováním byl realizován odklad školní docházky.

Ve spolupráci s rodiči, kteří s dítětem doma pracovali a navštěvovali také klinického logopeda, se podařilo dosáhnout požadované úrovně komunikace včetně odstranění poruchy výslovnosti. V následujícím školním roce nastoupí dítě do základní školy.

Sledované dítě: A.K.

chlapec

věk: 6let 6 měsíců

Údaje získané rozhovorem s pěstouny:

Osobní anamnéza: dítě v péči pěstounské rodiny od dubna 2004. Informace sděleny při předání v dětském domově. Biologická matka alkoholička, kuřačka, předčasný porod, prodělal několik infekčních onemocnění (bronchopneumonie, enterocolitida) a operaci oboustranné tříselné kýly. Vývoj probíhal nerovnoměrně, pěstouni upozornění na možnost poškození mozku a zvýšenou výchovnou náročnost vzhledem k hyperaktivitě. Diagnostikován jako hyperkinetický syndrom se sníženou úrovní rozumových schopností (ve věku 2let 7 měsíců odpovídal věku 18 až 20 měsíců!).

Rodinná anamnéza: biologická rodina – matka alkoholička, bezdomovkyně, pravděpodobný otec ve výkonu trestu, deset sourozenců, všichni v ústavní péči, nefunkční rodina

pěstounská rodina – dvě vlastní děti, v současnosti čtyři děti v pěstounské péči, věkové rozpětí 2 až 10 let. Rodina poskytuje dětem zázemí, má zájem o jejich rozvoj. Všechny děti jsou přijímány bezpodmínečně, se všemi jejich problémy. Spolupráce s mateřskou školou a odborníky vyplynula jako přirozená součást péče o děti.

Vlastní komunikace dítěte: při příchodu do pěstounské rodiny dorozumívání pouze posunky, chybí pojmy, nezná předměty běžné denní potřeby. Výrazný motorický neklid, nepozornost, nevydrží u žádné činnosti. Postupně docházelo ke zklidnění, mluvené řeči rozumí, ale komunikace se nijak nerozvíjela. Používá neverbální komunikaci.

Pedagogická diagnóza: chlapec nastoupil do mateřské školy ve věku čtyř let a šesti měsíců. Zpočátku docházel s pěstounkou, která pomáhala během dne zejména se sebeobslouhou a vzájemnou komunikací. Adaptace proběhla bez problémů, brzy se zařadil do kolektivu a pro svou milou a nekonfliktní povahu byl dětmi velmi dobře přijat. Komunikoval zpočátku pouze neverbálně, postupně se objevovala jednoduchá slova, ale pouze izolovaně a nesrozumitelně. Vzhledem ke svému malému věku je přijímán jako věkově mladší dítě, tomu odpovídají také jeho rozumové schopnosti a další dovednosti.

Ke změně došlo po roce docházky do mateřské školy, kdy se začaly objevovat krátké věty a pokusy o vyslovení některých hlásek. Není to ale jev pravidelný, nadále raději používá svůj způsob komunikace, se kterým je přijímán dětským kolektivem.

Na doporučení pediatra bylo provedeno vyšetření sluchu a vzhledem k malému věku chlapce také neurologické a endokrinologické.

Pěstouni požádali mateřskou školu o spolupráci při nápravě komunikačních nedostatků. Vyšetření chlapce odborníky ze Speciálně pedagogického centra v Týně nad Vltavou bylo provedeno v říjnu 2006. Určena byla diagnóza –

opožděný vývoj řeči, nedostatky ve formální i obsahové stránce řeči. Integrace byla doporučena v rozsahu jeden a půl hodiny týdně. Vzhledem k problémům dítěte bude třeba realizovat odklad školní docházky.

Se sledovanými dětmi byla prováděna individuální práce v mateřské škole a stejné dílčí úkoly byly prováděny po dohodě s rodiči také doma. Rozsah individuálně vzdělávací činnosti je stanoven po odborném vyšetření přímo logopedem. Nepřesahuje 20 minut denně, podle možností dítěte. Nejefektivnější je pro tuto práci klidné prostředí, mimo kolektiv ostatních dětí, které mohou působit rušivě a vyvolávat nevhodné reakce (stud, strach z vlastního výkonu). Pokud to situace v mateřské škole nedovoluje, je možno provádět i za přítomnosti ostatních dětí, např. při ranních hrách.

Individuálně vzdělávací činnost byla sestavena z procvičování problematických oblastí. Probíhala vždy formou her nebo dramatických her, podle zájmu dítěte. Dramatické hry jsem využívala také pro celý kolektiv dětí jako uvolnění komunikačních bariér. V zápalu hry se většinou podaří zapojit i děti, které se jinak mluvnímu projevu vyhýbají.

Lekce individuální práce se skládala z těchto činností:

1. průpravných cvičení na rozvoj motoriky mluvidel- využívání napodobovacího reflexu, podle věku dítěte postupné využívání vědomého nácviku se zrcadlem – hybnost jazyka, rtů a orientace v dutině ústní
2. dechových cvičení - velmi oblíbená kategorie – foukání brčkem, bublifuk, foukaná kopaná s polystyrénovým dílkem a další

3. cvičení pro rozvoj aktivní i pasivní slovní zásoby – vyhledávání obrázků, později také hry se slovy – co je to? nač je to? a další
4. cvičení pro rozvoj fonematického sluchu – rozlišování zvuků, rytmicizace spojená s tleskáním
5. her na rozvoj smyslového vnímání zrakového – Pexeso, puzzle, hry typu „co se změnilo“ (oblečení, v místnosti, atd.)
 - sluchového – lokalizace směru odkud zvuk přichází, rozlišování zvuků s vyloučením zraku
 - hmatového – třídění předmětů, navlékání korálků, stříhání, modelování, vytrhávání z papíru
6. procvičování grafomotoriky – zpočátku kreslení prstem ve vzduchu, obkreslování předkresleného tvaru, grafický projev v různých polohách – ve stoje, v kleče, v sedě, oblíbeným prvkem byla „papírová bitva“ –spojení bodů na protilehlé straně papíru
7. postupně jsme přidávali hry směřující k rozvoji dalších dovedností – zraková a sluchová pozornost, paměťové hry, pravo – levá orientace a samozřejmě rozvoji rozumových schopností – barvy, geometrické tvary, časové vztahy
8. po získání zájmu o vlastní mluvený projev jsme dále rozvíjeli také vyjadřovací obratnost – vyprávění vlastních zážitků, vyprávění děje podle obrázků, pohádek, zpívání jednoduchých písní, opakování říkadel a krátkých básniček. Tato oblast byla zaměřena na vlastní řečovou produkci, bez ohledu na výslovnost, s jejíž nápravou se začalo později ve spolupráci s logopedem.

Uvedené aktivity se používají také pro celou skupinu dětí v mateřské škole, ale zde většinou není možnost zaměřit pozornost pouze na dítě s komunikačním problémem, proto je individuální práce nutná.

2.6 Vyhodnocení dotazníku

Pro porovnání výsledků jsem ve své práci zvolila intaktní skupinu dětí ve věku 5let 9 měsíců až 7let 3 měsíce. Vzhledem k tomu, že v naší mateřské škole Písečné je pouze malá skupina dětí tohoto věku, požádala jsem o spolupráci své kolegyně z Mateřské školy v Dolním Bukovsku a Mateřské školy Čistá u Rakovníka. Výkony dětí v jednotlivých sledovaných oblastech byly hodnoceny v úseku půl roku stejně jako výkony dětí s individuální péčí.

Vyhodnocení dotazníku je provedeno pomocí aritmetického průměru a dosažené pokroky jsou vyjádřeny v procentech.

Vstupní vyhodnocení intaktní skupiny S1

	Max.	VO1	VO2	VO3	VO4	VO5	VO6	VO7	VO8	VO9	VO10	VO11	VO12	VO13	VO14	VO15	VO16	VO17
Věk		5,7	6,3	6,1	6,2	6,9	6,1	6,1	5,11	5,1	6,2	5,9	5,9	5,8	5,11	5,9	6,2	5,7
I. Motorické schopnosti	120	102	98	107	103	106	93	103	116	116	118	63	96	102	105	85	118	107
II. Sluchové vnímání	10	10	6	8	8	0	6	6	10	10	0	3	10	10	10	8	10	8
III. Sluchová paměť	75	60	47	49	49	38	30	36	61	57	68	25	8	43	45	41	46	54
IV. Dlouhodobá paměť	50	46	41	38	20	44	40	31	46	38	50	0	0	30	35	0	20	33
V. Fonemický sluch	245	193	112	164	115	183	153	141	204	200	234	95	119	173	155	128	135	157
VI. Rytmičké citění	15	13	13	15	13	15	0	15	15	15	15	15	10	15	15	15	15	15
VII. Zrakové vnímání	105	93	74	88	86	88	89	83	94	93	98	44	23	73	74	36	72	82
VIII. Rozumové schopnosti	125	118	86	107	93	74	63	89	123	115	118	74	14	101	104	76	99	98
IX. Slovní zásoba	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	5	10	10	10	10	10
X. Porozumění řeči	125	114	108	123	102	96	100	95	115	118	120	83	25	107	104	73	104	102
XI. Gramatická rovina jazyka	180	165	142	158	147	156	130	124	170	152	181	138	30	150	165	83	152	165
XII. Jazykový cit	30	28	21	28	27	25	25	15	30	28	26	25	9	0	15	0	5	25
XIII. Souvislé vyjadřování	25	21	14	21	12	19	9	11	23	21	16	11	0	23	21	3	11	17
XIV. Vlastní projev	35	35	33	35	30	33	33	33	35	35	33	30	30	35	35	23	35	35
suma	1150	1008	805	951	815	887	781	792	1052	1008	1087	616	379	872	893	581	832	908

Výstupní vyhodnocení intaktní skupiny S1

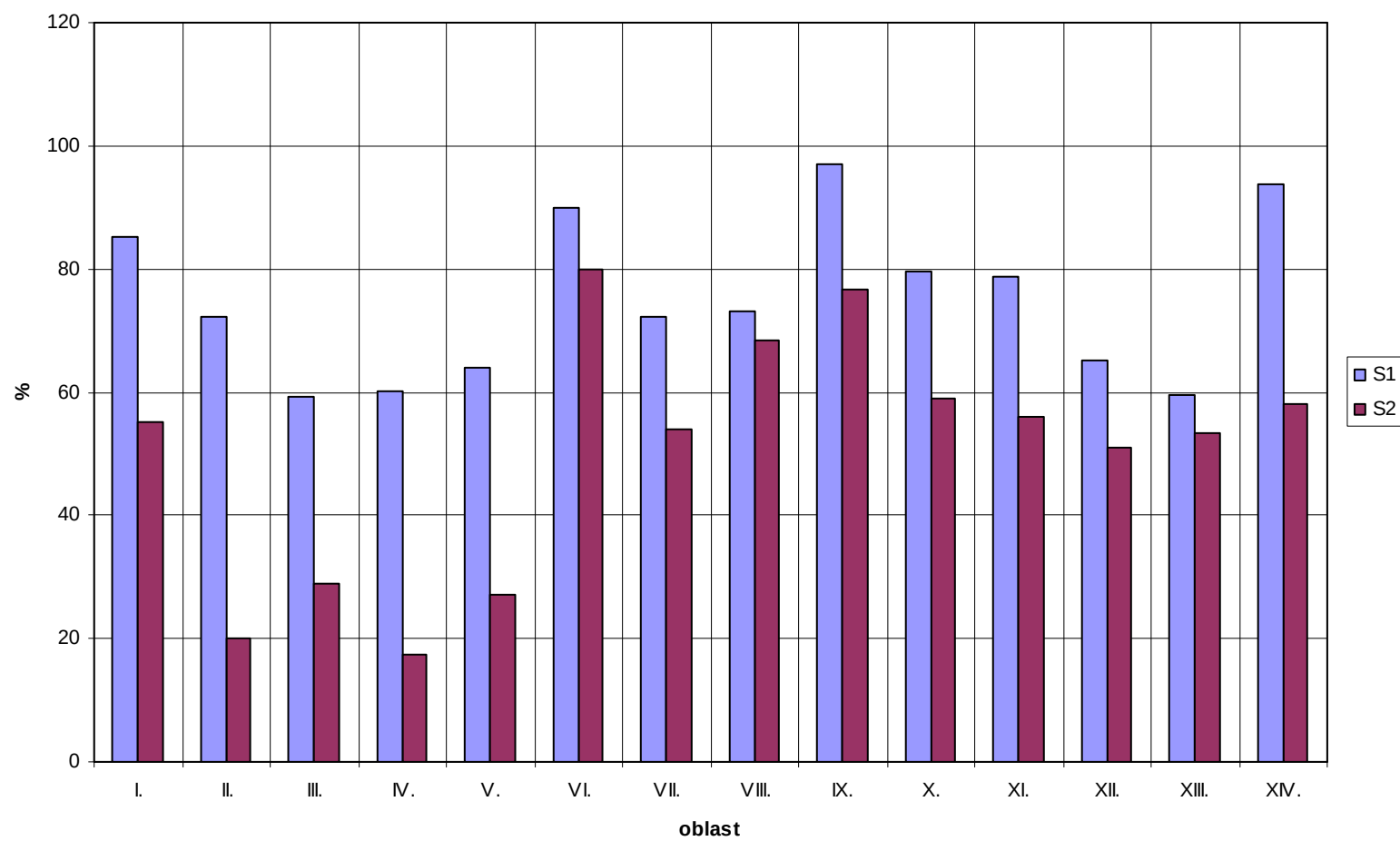
	Max. možné	VO1	VO2	VO3	VO4	VO5	VO6	VO7	VO8	VO9	VO10	VO11	VO12	VO13	VO14	VO15	VO16	VO17
Věk		6,1	6,9	6,7	6,8	7,3	6,7	6,7	6,5	6,4	6,8	6,3	6,3	6,2	6,5	6,3	6,8	6,1
I. Motorické schopnosti	120	115	115	115	118	120	116	111	120	120	120	84	120	118	118	101	120	115
II. Sluchové vnímání	10	10	6	10	10	0	6	6	10	10	3	6	10	10	10	10	10	10
III. Sluchová paměť	75	73	67	67	75	62	51	55	71	71	75	40	15	69	67	65	71	73
IV. Dlouhodobá paměť	50	50	45	45	40	48	50	41	50	46	50	0	0	43	46	0	30	43
V. Fonemický sluch	245	233	197	205	190	235	186	176	239	243	245	165	200	228	227	188	213	241
VI. Rytmické citění	15	15	15	15	15	15	0	15	15	15	15	15	10	15	15	15	15	15
VII. Zrakové vnímání	105	105	91	103	105	100	98	93	98	98	100	62	25	91	91	56	85	95
VIII. Rozumové schopnosti	125	125	123	119	116	95	70	114	125	123	120	109	25	119	119	84	115	123
IX. Slovní zásoba	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	5	10	10	10	10	10
X. Porozumění řeči	125	125	125	125	116	117	112	13	119	125	125	111	25	123	125	88	123	130
XI. Gramatická rovina jazyka	180	174	168	175	167	180	149	154	178	172	178	159	33	169	179	107	165	175
XII. Jazykový cit	30	30	24	30	30	30	30	18	30	30	28	30	15	0	23	0	5	25
XIII. Souvislé vyjadřování	25	25	21	25	23	25	20	21	25	25	21	16	0	25	25	3	16	25
XIV. Vlastní projev	35	35	35	35	33	35	35	35	35	35	35	35	30	35	35	23	35	35
suma	1150	1125	1042	1079	1048	1072	933	862	1125	1123	1125	842	513	1055	1090	750	1013	1115

Vyhodnocení sledovaných dětí S2

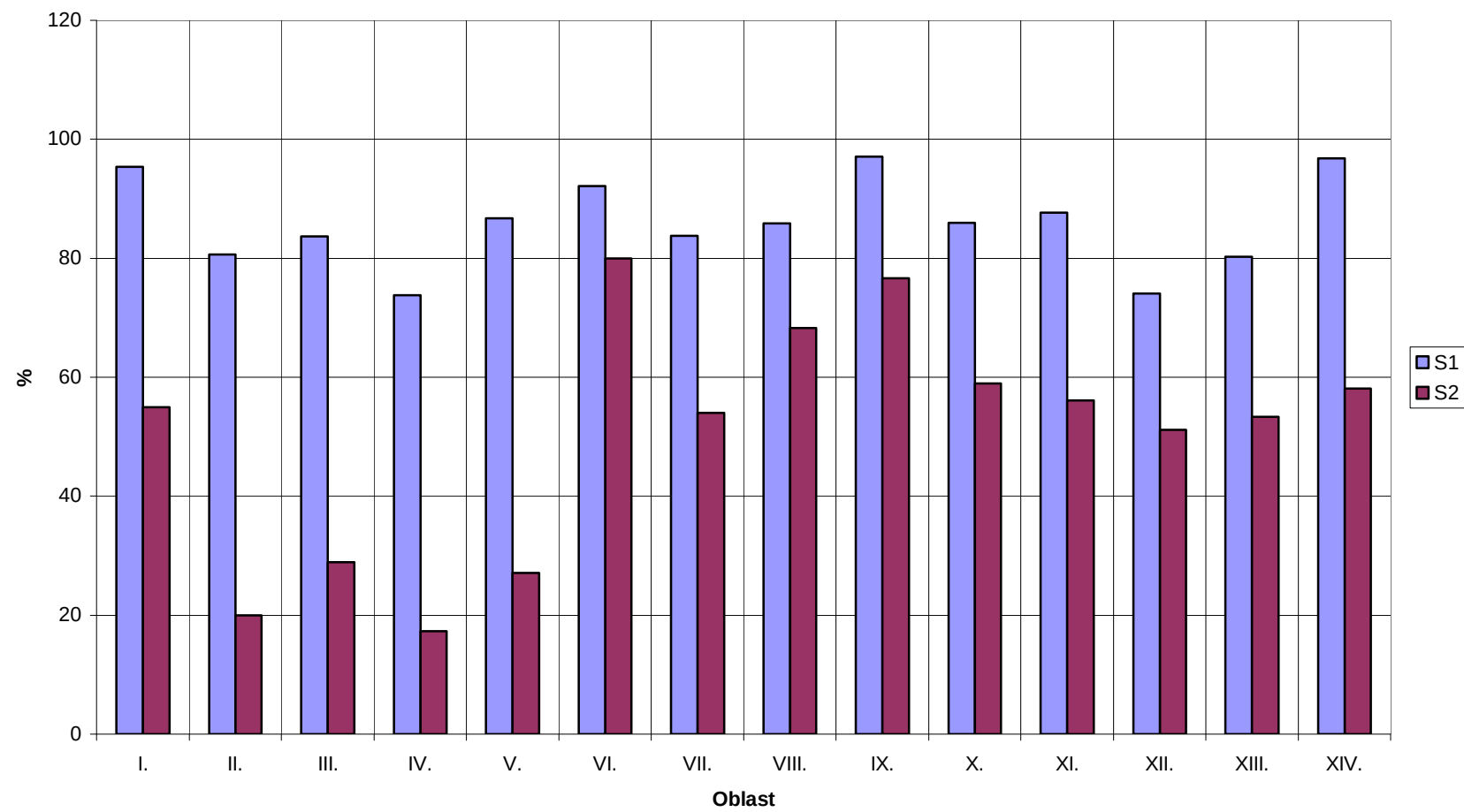
	Max.	Vstup		
Věk		6,3	6,9	6
I. Motorické schopnosti	120	74	74	50
II. Sluchové vnímání	10	0	6	0
III. Sluchová paměť	75	18	42	5
IV. Dlouhodobá paměť	50	0	26	0
V. Fonemický sluch	245	77	117	5
VI. Rytmičné citění	15	15	15	6
VII. Zrakové vnímání	105	66	83	21
VIII. Rozumové schopnosti	125	78	123	55
IX. Slovní zásoba	10	8	10	5
X. Porozumění řeči	125	87	104	30
XI. Gramatická rovina jazyka	180	120	160	23
XII. Jazykový cit	30	21	25	0
XIII. Souvislé vyjadřování	25	15	19	6
XIV. Vlastní projev	35	23	33	5
suma	1150	602	837	211

Max.	Výstup		
	6,9	7,3	6,6
120	108	103	118
10	6	8	6
75	46	71	32
50	25	48	17
245	161	219	106
15	15	15	13
105	85	100	66
125	104	125	69
10	10	10	10
125	111	125	69
180	160	180	85
30	25	30	13
25	21	23	12
35	29	35	28
1150	906	1092	644

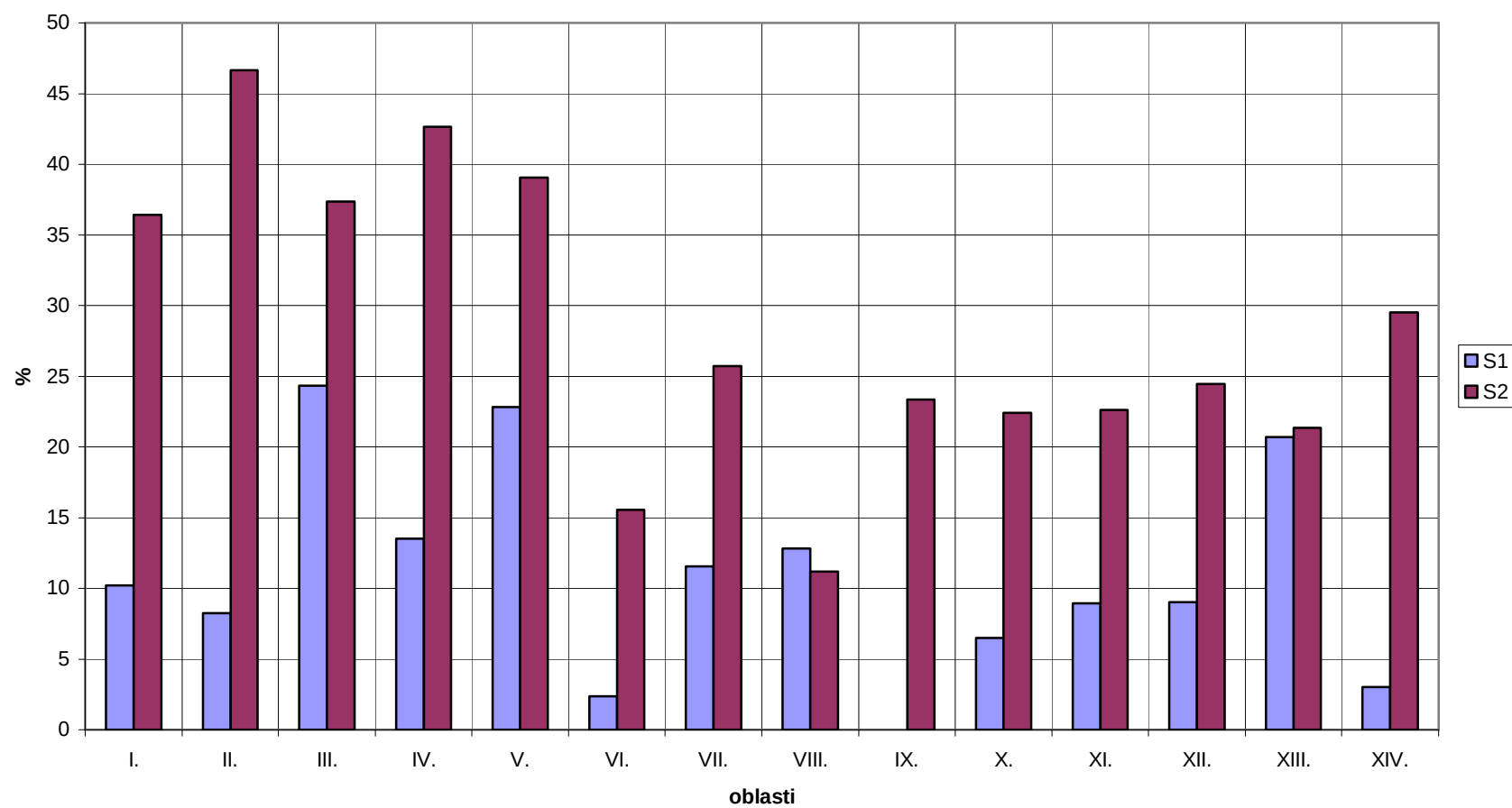
Počáteční stav

Konečný stav

Porovnání skupin v nárůstu

2.7 Závěry praktické části

Porovnáním údajů získaných pomocí dotazníku a jejich vyhodnocením jsem zjistila tyto výsledky:

a – ve všech sledovaných oblastech došlo ke zlepšení v rozsahu 2 – 24% u dětí z intaktní skupiny, které nemají logopedické problémy a nejsou integrovány ani z jiných důvodů

b – u dětí se kterými pracuji podle individuálního výchovně vzdělávacího plánu došlo ke zlepšení v rozsahu 60 – 100%

c – nevýraznějšího pokroku dosáhla skupina intaktních dětí v oblasti sluchové paměti – 24%, děti s opožděným vývojem řeči v oblasti sluchového vnímání – 47%

d – další výrazné zlepšení nastalo u intaktních dětí v oblasti fonemického sluchu 23%, u dětí s opožděným vývojem řeči v oblasti dlouhodobé paměti 43%

e - pomyslnou třetí příčku obsadila u skupiny intaktních dětí oblast jazykového citu – zlepšení o 21%, u dětí s opožděným vývojem řeči potom oblast fonemického sluchu – 39%.

f – skupina intaktních dětí měla již na počátku sledování rozvinutou slovní zásobu a to jak aktivní, tak pasivní

g – sledované děti s opožděným vývojem řeči dosáhly nejnižšího pokroku v oblasti rozumových schopností , což koresponduje právě s nedostatečně rozvinutou komunikací dítěte

h – skupina intaktních dětí představuje běžnou skupinu předškoláků připravujících se k zápisu do základní školy s věkovým průměrem 5let 9měsíců na počátku sledování

i – sledované děti s opožděným vývojem řeči jsou k odborné péči doporučeny většinou později, pokud nedojde k zásahu např. pediatra nebo jiného odborného lékaře. Rodiče většinou odrazuje právě horší dostupnost odborné logopedické péče v našem regionu, nebo problém nepovažují za závažný. Věkový průměr dětí s individuální péčí v naší mateřské škole byl proto na počátku sledování 6let 4měsíce

j – zajímavé byly výsledky některých jednotlivých úkolů například většina dětí měla problém se součástí jemné motoriky – namotávání klubíčka, další překvapivé nedostatky byly v oblasti jazykového citu.

Ověření hypotéz

Hypotéza č. 1 – předpokládáme, že systematickým a cílevědomým komplexním působením je možno dosáhnout postupného vyrovnání se s vrstevníky.

Ano, vyrovnání je možné, ale proces je velmi individuální a významnou roli hrají také osobnostní rysy dítěte – jak vlastní péči přijímá, jak se sžije s kolektivem dětí a zejména jak se v tomto kontextu vyrovnává se svým handicapem.

Hypotéza č.2 – předpokládáme, že individuální program rozvoje řeči je třeba realizovat také v rodinném prostředí a nahradit tak bezděčné působení v rodině, působením cílevědomým, které vyžaduje spolupráci všech zúčastněných.

Ano, působení rodiny je zásadním momentem pro rozvoj řeči. Pokud je spolupráce pochopena pouze jako přítomnost dítěte v mateřské škole bez další zpětné vazby s rodinou, je tato individuální práce úspěšná v omezené míře – viz případová ilustrace.

Hypotéza č3 – předpokládáme, že v případech špatné dostupnosti odborné logopedické péče, může učitelka mateřské školy zastoupit pravidelnou péči logopeda, po vypracování individuálního vzdělávacího plánu a ve spolupráci s odborníky ze speciálně pedagogického centra.

Ano – pokud učitelka získá dostatek odborných znalostí k této problematice a pokud činnosti nebrání organizační důvody, jakými je například odmítnutí spolupráce vedením mateřské školy. Speciálně pedagogické centrum je institucí perfektně zajišťující odbornou a metodickou pomoc, takže i v podmínkách regionu se špatnou dostupností logopedické péče je možno těmto dětem účinně pomoci.

Shrnutí

Hlavním záměrem této bakalářské práce bylo zpracovat komplexní reedukační program pro děti s opožděným vývojem řeči, který by bylo možno použít v každé mateřské škole, kde se takové dítě vyskytuje, samozřejmě s nezbytnou odbornou podporou.

Domnívám se, že by mohl pomoci a nastínit cestu také mým kolegyním a kolegům, kteří se touto problematikou zabývají nebo zabývat chtějí.

Seznam literatury:

1. Klenková, J.: Logopedie. Grada, Praha 2006
2. Klenková, J. Kolbábková, H.: Diagnostika předškoláka, MC Nakladatelství, Brno 2003
3. Kutálková, D.: Logopedická prevence, Portál, Praha 1996
4. Kutálková, D.: Opožděný vývoj řeči, Portál, Praha 2002
5. Sovák, M.: Logopedie předškolního věku, Státní pedagogické nakladatelství, 1984
6. Škodová, E.: Jedlička, I. a kol.: Klinická logopedie, Portál, Praha 2003
7. Renotiérová, M.: Ludíková, L. a kol.: Speciální pedagogika, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2005
8. Vágnerová, M.: Vývojová psychologie, Portál, Praha 2000

Přílohy:

1. Hodnotící dotazník
2. Zpráva z psychologického vyšetření dítěte
3. Zpráva z logopedického vyšetření dítěte
4. Doporučení k integraci
5. Individuální plán výchovně vzdělávací práce

1. Hodnotící dotazník

Dotazník pro hodnocení jednotlivých posuzovaných oblastí

Jméno		Výš. Dne	
Věk	let měsíců	Výšeší:	
Škola		Okraj:	

Tabulka hodnocení:

5	3	0
---	---	---

Šbodů – dítě splní úkol po instrukci dospělého samostatně

3 body – dítě splní úkol po opakované instrukci a s pomocí dospělého
 0 bodů – dítě úkol nesplní ani po opakované instrukci dospělého nebo mu nerozumí

1. Motorické schopnosti:

1.1. Hrubá motorika

-poskoky na jedné noze, na obou nohách
 -přeskoky přes pruh papíru vpřed a vzad
 -stoj na jedné noze při otevřených očích, totéž při zavřených

2. Jemná motorika

- koneček palce se postupně dotýkat konečku ostatních prstů, to samé druhou rukou, oběma rukama
 - -postupně vztyčovat prsty pravé nebo levé ruky ze zavřené pěsti
 - ukazováček, prostředníček střídavě ťukají do stolu(hrajeme na klavír), pravou, levou, oběma
 - namotáváme klubíčko vlny, pravou, levou
 - ukazováček i prostředníček, pravé ruky běhají po stole, to samé levou rukou, potom oběma současně

3. Motorika mluvidel:

Rty – obrázek č. 1a

Zkus přesně napodobit to, co ti teď budu ukazovat

- vřísknout rty, našpulit ústa jako kapr
 - našpulit rty, usmát se jedním koncem úst (i druhým)
 - našpulit rty, rozláhnout je do úsměvu
 - zuby u sebe, rty mírně pootořeny, ústa našpulit, rozláhnout do úsměvu

1

Jazyk – obrázek č. 1b

Zkus přesně napodobit to, co teď budu ukazovat

-olízeme jazykem horní, dolní zuby, celá ústa
 -jazykem se snažíme dosáhnout na nos, bradu, levý i pravý koutek
 -přisajeme jazyk k tvrdému patru, mlasknem jazykem
 -učetáme z jazyka korytko

4. Mimika (názorové samy předvedeme)

-zamrač se jako mrak
 -usměj se jako sluníčko
 -našpul ústa jako kapřík
 -zvedni obočí, jako by ses něčemu divil
 -nafoukni tvář, jako bys měl plná ústa

5. Dýchání, hlas

Při mluvení si všimáme, jak dítě dýchá, jak vyvrší výdechový proud
 vzduchu, který je nezbytný při výslovnosti hlasek. Dechová cvičení
 vedou děti k přirozenému ovládnutí dechu, nácvik prodloužení
 výdechového proudu, správný nádech nosem, hospodaření s dechem).

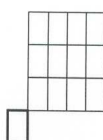
a – dítě dýchá nosem
 d – dítě dýchá hltáně
 f – dítě dýchá pravidelně

2

V. Fonematiský sluch

1. Rozlišování okolních zvuků (dítě sedí zádý k dospělému a má sluchové pozíšťi, co právě dospělý dělá)
Dobře poslouchej a pak řekni, co právě dělá:

- klepu na sklo
- mačkám papír
- klepu na dřevo
- zatleskám

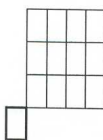

2. Rozlišování slov podle obrázků

Já ti teď budu říkat slova a ty na obrázku ukážeš, co jsem řekl.

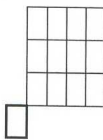
Změna znělosti ve slově (obrázek č. 9a, 9b)

- tělo – dělo
- bije – pije
- koza – kosa
- vosy – vozy

Změna hlásky ve slově (obrázek č. 9c, 9d)

- Micka – myška
- nos – noc
- cesta – vesla
- moutka – moucha

Změna délky samohlásky (obrázek č. 9e)

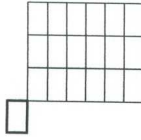
- paní – pání
- pá, pã – papá

Poznej zvuky sykavek

(obrázek č. 9f)

- ssss – had
- zzzz – včela
- cccc – pára z hrnce
- čččč – voláme na kočku
- žžžž – čmelák
- šššš – vlak

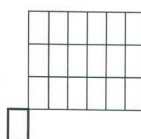

5

3. Rozlišování slov pouze sluchem – neplníme, pokud dítě nezvládá přechodový úkol

Teď ti řeknu vždy dvě slova a ty mi pak řekneš, jestli jsou stejná nebo nesejná

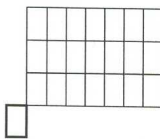
- kočka – kočka
- bába – bába
- píje – bije
- tyká – tika
- nená – nemá
- lata – lata

4. Rozlišování slabik – neplníme, pokud dítě nezvládá přechodový úkol

Dobře poslouchej, co teď budu říkat. Ty mi vždy řekneš, jestli to bylo stejné nebo jiné.

- bim – pim
- bu – bu
- pu – bu
- ba – cha
- ba – ba
- ci – či
- ci – ci

5. Analýza slov

Slabikování slov (obrázek č. 11a)

na obrázku je kočárek, jablíčko, ovečka
ukáž, co teď říkám (slova slabikuj)

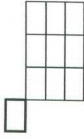
- ko – ča – rek
- jab – líč – ko
- o – věč – ka

6. Hláskování slov (obrázek č. 11a)

na obrázku je sova, vodník, domeček
Ukaž, co teď říkám (slova hláskuj)

- s – o – v – a
- v – o – d – n – í – k
- d – o – m – e – č – e – k

6

7. Rozlišení první slabiky ve slově (obrázek č. 11a)

na obrázku je kapr, miminko, bruska
Ukaž, na co myslím:

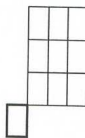
na ka... (na kapra)
na mi..... (na miminko)
na bru... (na brusku)

8. Rozlišení poslední slabiky ve slově (obrázek č. 11b)

na obrázku je raketa, pesek, židle
Ukaž, na co myslím:

..keta (raketa)
...sek (pesek)
..dle(zidle)

9. Určení první hlásky ve slově (obrázek č. 11b)

na obrázku je mč, dešník, okno, kyta, měšček, holčička
U kterého slova slyšíš na začátku M - O...?
Co slyšíš na začátku slova měšček, dešník...?

Přijaté je určení první slabiky

10. Určení poslední hlásky ve slově (obrázek 11b) – pouze při zvládnutí předchozích úkolů

na obrázku je mč, dešník, okno, kyta, měšček, holčička
u kterého slova slyšíš na konci -k, -č?
co slyšíš na konci slova kyta, měšček?

7

VI. Rymické čtení

1. Rymizace (vytleskávání, vyřukávání) 1-4 slabičných slov
brázek 10a)

Zkus vytleskat, co vidíš na obrázku.
(klíč, meč, auto, budík, sluníčko, baňka, pampeliška, koloběžka)

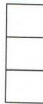
2. Opakování daného rytmu

Postouchej, co teď zařukám. Zkus to stejně jako já.
Jednoduchý? Rytmus, pokud dítě reprodukuje, volíme složitější
rytmické celky.

3. Rymizace vlastního jména

Zkus zateskat svoje jméno. Zkus zateskat svoje jméno a příjmení.

VII. Znakové vnímání

1. Nesmyslné obrázky (obrázek č. 4a)

Na obrázku jsou namalované různé nesmysly.

Najdeš je?

Proč to tak nejdě?

Umíš vysvětlit další legrace?

2. Hledání nepravdivých situací (obrázek č. 4b)

Najdi na obrázku všechno, co není pravda.

Prší nahoru

Dveře jsou nahoře

Komín není na střeše

Ovoce roste vzhůru nohama

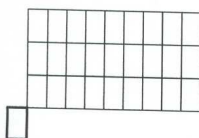
Na jednom stromě roste několik druhů ovoce

Kyticám rostou obrácené listy

Chlapec se koupe v rybníku se šlou a čepci

Ryby plují po obloze

Sluníčko leží na trávě

8

3.Hledání rozdílů (obrázek 4c)

Pan malíř měl nakreslit dva stejné obrázky. Na dolní obrázek však zapomenl něco nakreslit. Víš, co to bylo?
(Na dolním obrázku chybí – kočka,jablíčko,tulipán, vřeska u plotu.)

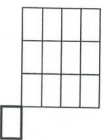
--	--	--	--

4.Hledání rozdílů mezi stejnými obrázky (obrázek č. 4d, e)

V řadě je vždy jeden obrázek, který se od ostatních něčím liší.
Najdeš ho?
Čím se odlišuje?

- 5.Skládání obrázků z dílů
- obrázek č. 4f – chlapec
 - obrázek č. 4g – děvče
 - obrázek č. 4h – pes
 - obrázek č. 4i – kočka

Rozstřihvej obrázek podle čar (vyznači dospěť) a znovu složi

6.Znaková paměť

Zapamatuj si (obrázek č.5a,b)

Před sebou máš obrázky různých předmětů. Důkladně si je prohlédni a snaž se zapamatovat vše, co jsi viděl. Teď obrázky zakryj a ty mi řekni, co sis zapamatoval.

--	--	--	--

VIII. Rozumné schopnosti

1.Barvy základní a odvozené (obrázek č.6a)

Poznáš a umíš pojmenovat všechny barvy,které na obrázku vidíš?

--	--	--	--

2.Geometrické tvary (obrázek č.6a)

Poznáš a umíš pojmenovat geometrické tvary na obrázku?

--	--	--	--

3. Početní představy – mechanické počítání (obrázek č.6a)

Spočítej všechny geometrické tvary, které vidíš na obrázku.

--	--	--	--

4. Porovnávání počtu (obrázek č. 6b)

Na obrázku jsou namalované různé předměty. Ukáž, čeho je na obrázku nejmeně, nejvíce, stejně.

--	--	--	--

5. Lidské tělo (obrázek č. 6c, 6d)

Ukaž na obrázku ruku, nohu, obočí, palec, ...
(Pokud dítě nenikáže jednotlivé části těla, nemůžeme chtít, aby plnilo další úkol)

--	--	--	--

Pojmenuj, co ukazují(palec, ukazováček,ruka, noha, krt, ...)

--	--	--	--

6. Prostorové představy (obrázek č. 6e)

Ukaž, co je na obrázku nahoře, dole, uprostřed, popřípadě vlevo, vpravo.
(Pokud dítě nespínlo tento úkol, další část zatím neplníme)

--	--	--	--

--	--	--	--

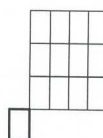
Řekni, kde je panenka,švihadlo, auto, kniha.

3. Vytěnění ze skupiny (obrázek č. 8 d, e, f, g)

Na obrázku máš věci, které k sobě patří. Je tam ale vždy jedna věc, která do skupiny nepatří. Najdi ji a řekni, proč na obrázek nepatří.

Skupiny

- oblečení (do skupiny nepatří párek v rohlíku)
- ovoce (nepatří vidlička)
- potraviny (nepatří lampa)
- hračky (nepatří chléb)

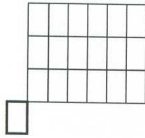

4. Slova opatřeno významu – profilky (obrázek č. 8h, i)

Poznáš, čím se od sebe liší věci na obrázku?
Doveďš nám to říci?

Tento chlapec je tlustý – ten je ...
Košík je prázdný – druhý je ...
Tyto knihy jsou dlouhé – druhé jsou ...
Mýška je malá – slon je ...
Na obrázku je den – teď je ...
Tento pes je zlý – ten je ...

Tedy si zahráme hru, budeme říkat profilky slova:
já řeknu nahoru, ty řekneš dole
sladký – kyselý, veselý – smutný, malý – velký, atd.

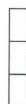

13

5. Chápání citově zahrvené věty (obrázek č. 8j)

Ukaž, kdo je na obrázku: rozložený
veselý
milý
smutný

Ukaž, kdo by mohl říci tuto větu: Dnes si půjdu hrát ven.
(Dospělý řekne větu smutně, veselé, rozložené, milé a dítě by mělo ukázat na správný obrázek.)

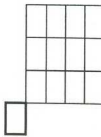

XI. Gramatická rovina jazyka

1. Používání předložek (obrázek č. 12a)

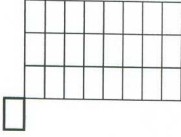
Prohlédni si tento obrázek a řekni mi:

Kde je kočička (za kominem).
Kam leze pesíček (do boudy).
Kde je miska (u vedle boudy).
Kde je květináč (v, na okně)

2. Slovosled předložek, sloves a skloňování podstatných jmen, slovosled (obrázek č. 12b, 12c)

Pověz mi, co dělá chlapec nebo pesíček na obrázku.
Pes skáče přes plot.
Chlapec se dívá z okna.
Pesíček leze do boudy.
Chlapec spí v posteli.
Pes spí v boudě.
Chlapec sedí za stolem nebo u stolu a jí.
Chlapec plave ve vodě.
Chlapec leze pod židli.

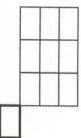
14

3. Vytváření množného čísla (obrázek č. 12 d)

Na tomto obrázku je nakreslen jeden míč, na vedlejším obrázku jsou nakresleny dva míče. Teď zkus říct, co je na dalších obrázcích.

Na obrázku je :

Jeden moji – dva moji
Jedna květina – dvě květiny
Jedno koť – dvě koťata

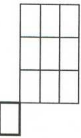

4. Vytváření jednotného čísla

Na tomto obrázku jsou nakresleny dva domečky, na vedlejším obrázku je nakreslen jeden domeček. Teď zkus říct, co je nakresleno na dalších obrázcích.

Na obrázku jsou:

Dva medvědi – jeden medvěd
Dvě slepice – jedna slepice
Dvě lizátka – jedno lizátko

5. Tvoření gramaticky správného tvaru podstatných jmen (obrázek č. 12e)

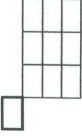
Na této stránce máme napsaný příběh. Jsou v něm ale dokresleny i obrázky. Napřed si řekneme, co je na obrázcích nakresleno, já pak budu číst a ty budeš doplňovat slova, která jsou na obrázcích. Společně se pak dozvíme, o čem příběh je.

6. Tvoření a chápání gramaticky správné věty

Poslouchej, co teď řeknu (věty říkáme jednotlivě).
Příklad:

Krokodýl má velká zuba.
Máma šla do obchodu a koupila chleba.
Tata jela na autu v silnici.
Je to tak? Říká se to tak? Umíš to říct správně?

15

7. Porovnávání věcí podle velikosti, tvoření zdvořnlím (obrázek č. 12g)

Na obrázku je nakreslen dům, domek, domeček.
Teď zkus říct, co je nakresleno na dalším obrázku.

Dům – domek – domeček
Strom – stromek – stromček
Ryba – rybka – rybička

8. Porovnávání (ve smyslu velikosti) a stupňování přidávaných jmen (obrázek č. 12g)

Na obrázku máme domečky. První je velký, druhý menší a třetí nejmenší.

Jaký je strom? Vysoký – nižší – nejnižší
Jaká je ryba? Malá – větší – největší

9. Název pracovníka a pracoviště

Kuchyně (obrázek č. 12h)
Pověz mi, jak se říká panovi, který vaří? (kuchař)
Jak se říká paní, která vaří? (kuchařka)
Jak se říká místnosti, kde se vaří? (kuchyně)

Zahradnictví (obrázek č. 12i)

Víš, jak se říká panovi, který pěstuje zeleninu a květiny? (zahradník)

Víš, jak se říká paní, která pěstuje zeleninu a květiny? (zahradnice)
Víš, kde pracuje zahradník a zahradnice? (v zahradnictví)

Obchod (obrázek č. 12j)

Víš, jak se říká paní, která prodává zboží? (prodávačka)
Kdyby to byl pán, jak by se mu říkalo? (prodávač)
Víš, kde prodává prodávačka nebo prodávač? (v prodejně, v obchodě)

16

XII. Jazykový cit

1. Chapání rýmů

Řeknu teď nějaká slova a ty mi povíš, jestli se k sobě hodí, jestli se rýmují.

Koťka – babička (slova se rýmují, hodi se k sobě)
Slepice – tráva (slova se nerýmují, nehodi se k sobě)
Sluníčko – autíčko (slova se rýmují)

2. Tvoření rýmů (obrázek č. 13a)

Neplníme, pokud dítě nezvládlo předchozí úkol.

Na obrázku je : kytička – větvička. Co se k tomu hodí, rýmuje? (

babička, tkaníčka, holčička, kerabíčka)
Mě – rýč? (bíč, tvč, křč)
Čepice – optice? (slepice, udice, slénice)
Myška – šiška - ? (panpeříška, liška)

XIII. Souvislé vyjadřování

1. Popis obrázku (obrázek č. 14a)

Podívej se na obrázek, který máš před sebou a řekni mi, co na něm vidíš. Co dělají děti, s čím si hrají?

--	--	--	--

2. Sestavení dějové posloupnosti (obrázek č. 14b)

Před sebou máš čtyři obrázky. Uměl bys je seřadit tak, abys podle nich mohl vyprávět příběh? Co se na obrázcích děje?

--	--	--	--

3. Vypřívání příběhu podle čtveřice obrázků (obrázek č. 14b)

Obrázky jsme poskládali tak, jak patří. Uměl bys mi říct, co se na obrázcích děje? O čem je příběh, který jsme složili?

--	--	--	--

17

4. Znalost pohádkových postav (obrázek č. 14c)

(Šipková Růženka, Perníková chaloupka, O Koblížkovi, O Badutínkovi, O Červené Karfale, O Sněhurce, Utrousku, prostří se, Princezna se zlatou hvězdou na čele)

Podívej se na obrázek, který máš před sebou. Které pohádkové postavy poznáš? Znáš i další pohádkové postavy? Ze které jsou pohádky?

--	--	--	--

5. Reprodukce pohádky

(obrázek č. 14d, e – O Koblížkovi), (obrázek č. 14 f, g – Perníková chaloupka) Je možno vybrat i jinou pohádku, kterou dítě zná.

Vyber si pohádku, která se ti líbí, a zkus mi ji vyprávět.

--	--	--	--

XIV. Vlastní projev

1. Vypřívání vlastního zážitku

Dospělý položí dítěti otázku, o které předpokládá, že je zajímavé svým obsahem.

Příklad:
Co budeš dělat, nebo jsi dělal o prázdninách?
Co si přejáš pod stromček?
S kým si rád hraješ?

2. Přednes básně

Umíš říci nějakou básničku? Řekni nám ji, prosím.

--	--	--	--

3. Zpěv písně

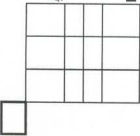
Zazpívej mi, prosím, písničku, kterou znáš, nebo, která se ti líbí.

--	--	--	--

18

4. Zdrovňloštní návyky (obrázek č. 15 a)

Podívej se co děti na obrázku dělají.
Chlapec sedí u stolu a bude oběvat. Co si lidé sedí u stolu před
jídlem popřejí ? (dobrou chuť)
Chlapec dostal od maminky dárek. Co by měl říci ? (děkuji)
Chlapec jde spát. Copak mu maminka asi říká ? (dobrou noc)
Holčička pokřala známou starou pani. Copak jí asi řekne ? (dobry
den)

Vyhodnocení dotazníku :

- I. Motorické schopnosti ☐
- II. Sluchové vnímání ☐
- III. Sluchová paměť ☐
- IV. Dlouhodobá paměť ☐
- V. Sluchové vnímání a fonemický sluch ☐
- VI. Rytmičké cítění ☐
- VII. Zrakové vnímání ☐
- VIII. Rozumové schopnosti ☐
- IX. Slovní zásoba ☐
- X. Porozumění řeči ☐
- XI. Gramatická roviná jazyka ☐
- XII. Jazykový cit ☐
- XIII. Souvislé vyjadřování ☐
- XIV. Vlastní projev ☐

2. Zpráva z psychologického vyšetření dítěte

Speciálně pedagogické centrum při Základní škole logopedické

Sakařova 342, 375 01 Týn nad Vltavou

telefon 385731824

Důvěrné!

Č.j.:

Věc: Zpráva z psychologického vyšetření

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

Škola:

Datum vyšetření:

Psychologické vyšetření na žádost mateřské školy i pěstounů, za účelem posouzení vývojové úrovně chlapce. Vyšetření isem provedli společně s logopedkou Mgr. Měřičkovou, za přítomnosti pěstounky paní

Adrian žil do 2 let 5 měsíců v kojeneckém ústavu, předtím v rómské rodině, oba rodiče abuzus alkoholu, absolventi zvláštní školy, kromě Adriana ještě 13 dětí. Nebyla zajištěna ani běžná péče o jejich syna. Matka pila alkohol i v době těhotenství. Adrian se narodil v 7. měsíci, císařským řezem, patrně asfyxie, inkubátor. Adrian po narození prodělal několik operací, byl menšího vzrůstu, celkově zanedbaný, opožděný psychomotorický vývoj. Po příchodu do současné pěstounské rodiny bylo nutno teprve začínat s vytvářením potřebných návyků a dovedností.

Během vyšetření Adriana výborně spolupracoval, byl klidný, snažil se podat dobrý výkon. Komunikace byla ztížena výrazněji opožděným vývojem řeči s vadou výslovnosti.

Při práci s obrázkovou knihou Adrian neurčí ani některá domácí zvířata (kráva, slepice, kohout, ovce), nezná názvy mláďat domácích zvířat. Naopak pozná žirafu, vlka, slona. Hlasové projevy některých zvířat napodobí. Pojmenuje většinu běžných předmětů, pracovní nástroje. Základní barvy nezná, ale přiřadí je. Početní řadu vyjmenuje do dvou. Ze základních tvarů určil srdce. Časová orientace je nejistá. Protiklady jmenuje jen některé. Nadřazené pojmy zvládá jen obtížně. V prostorové orientaci dokáže určit nahoře a dole, pravolevá orientace není vytvořena. Při zpívání písničky jen doplňoval slova, byla nutná nápověda. Při kreslení používá pravou ruku, kresbu postavy nezvládl ani za vedení pěstounky, jednotlivé části těla umístěny nesprávně.

RAven CPM – HS = 4, IQ odhadem méně než 60.

PDW – IQv = 61(2,3,4,4,4).

Z á v ě r – Chlapec, který přišel do pěstounské rodiny ve 2 letech a 5 měsících – celkově zanedbávaný, s opožděným psychomotorickým vývojem, citově deprivovaný. V pěstounské rodině je spokojený, je o něj náležitě pečováno, vývojový deficit je mírným tempem kompenzován. Aktuální mentální výkonnost se pohybuje v pásmu lehké mentální retardace, kapacita však bude odhadem v hlubokém podprůměru. Vzhledem k pozitivní pre, peri i postnatální anamnéze lze usuzovat na organický podklad obtíží. Jednotlivé schopnosti jsou nerozvinuty poměrně rovnoměrně, nápadnější je opožděný vývoj řeči s vadou výslovnosti (viz logopedickou zprávu). V prostředí mateřské školy je Adrian spokojený, je zajištěna individuální celková péče o něj. Vzhledem k obtížnosti práce s chlapcem jej doporučuji integrovat, předpokládám v příštím roce odklad školní docházky.

V Týně nad Vltavou

vyšetřil: PhDr. Jan Petr
psycholog SPC

Speciálně pedagogické centrum
při Základní škole logopedické
Sakařova 342
375 01 Týn nad Vltavou

Mgr. Marie Zahradková
ředitelka SPC

3. Zpráva z logopedického vyšetření dítěte

**SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ CENTRUM
PŘI ZÁKLADNÍ ŠKOLE LOGOPEDICKÉ**

Sakařova 342, 375 01 Týn nad Vltavou

telefon 385 731 824

Důvěrné!

Č.j. : SPC/

Věc: Zpráva z logopedického vyšetření

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

Škola: MŠ Písečné

Datum vyšetření: 3.10.2006

Chlapec byl vyšetřen v MŠ za přítomnosti maminky. Pomaleji navazuje verbální kontakt, ochotně spolupracuje. Snaží se plnit zadané úkoly, nutný je individuální přístup a vedení. Po celou dobu je soustředěný, klidný, ke konci vyšetření je mírně unavený. Positivně působí pochvala a povzbuzení.

Motorika mluvidel není ještě rozvinuta, z předváděných cviků se nepodařilo napodobit : dát jazyček k oušku, k druhému oušku, olizování rtů, olizování zubů, trubičku, rozkmitávání rtů. Nevede se orientace v dutině ústní. Je pravák, fixovat správné držení tužky. Kresba neodpovídá věku dítěte, vážně obsahově a graficky.

Základní barvy nezná, dokáže k sobě dvě stejné barvy přiřadit. Číselná řada snad do 2, nemá matematické představy. Ze základních geometrických tvarů pojmenuje balón (kruh). Pojmy velký – malý, nahoře – dole rozlišuje, pojmy málo – hodně, více – méně nerozlišuje. Vážně orientace časová, prostorová a PL.

Mluvené řeči rozumí, jednoduché pokyny chápe a plní. Slovní zásoba aktivní a pasivní je malá, neodpovídá normě. Upevňovat názvy zvířat, jejich zvuky, nezná názvy mláďat. Nezná nadřazené pojmy. Má snahu tvořit krátké věty, jsou gramaticky správné, ale převážně odpovídá jednoslovně. Básničky a písničky zvládá s dopomocí. Vážně opakování i krátkých vět..

Chlapec nemá vyvozeny hlásky : BĚ, PĚ, VĚ, MĚ, C, Z, Č, R, Ř. Hlásky S, Š, Ž a L jsou vyvozeny, ale chlapec je nezapojuje do běžné řeči. Nutno fixovat ještě měkčení, J, H, CH. Dbát na správnou výslovnost samohlásky E a dvojhlásek. Nedaří se diferencovat slova s Γ x K, N x G, D x K, G x T. Nevedou se slova se souhl. shluky.

Celkově vážně obsahová a formální stránka řeči.

Závěr : Opožděný vývoj řeči

- Doporučení :** pravidelně docházet na logopedii
- : v rodině a v MŠ pracovat podle pokynů logopeda
 - : rozšiřovat slovní zásobu aktivní
 - : rozšiřovat slovní zásobu pasivní
 - : nácvik jednoduchých básniček, písniček, říkadel
 - : zaměřit se na tvorbu vět
 - : gramatická stavba
 - : vyvozené hlásky dostávat do slabik, slov, vět
 - : rozvíjet zrakové vnímání
 - : rozvíjet sluchové vnímání
 - : provádět rytmická cvičení, uvolňovací cviky ruky spojené s rytmiizací
 - : rozvíjet matematické představy
 - : rozvíjet orientaci prostorovou, časovou a PL
 - : cvičit motoriku mluvidel
 - : cvičit orientaci v dutině ústní
 - : rozvíjet hrubou a jemnou motoriku
 - : nácvik správného držení tužky
 - : rozvíjet grafomotoriku
 - : rozvoj poznání
 - : chlapce motivovat, chválit, povzbuzovat

Vyšetřila : Mgr. Jitka Měříčková
logopedka

Mgr. Marie Zahrádková
řed. školy a SPC

Speciálně pedagogické centrum
při Základní škole logopedické
Sakařova 342
375 01 Týn nad Vltavou

4. Doporučení k integraci

Speciálně pedagogické centrum při Základní škole logopedické

375 01 Týn nad Vltavou, Sakařova 342
telefon 385721824

Doporučení SPC k integraci

Č.j.: SPC

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

Diagnóza: susp. organický terén, celkové vývojové
opoždění

Datum vyšetření: 3.10.2006

Dle směrnice MŠMT č.j.: 13 710/2001 – 24 ze dne 6.6.2002 k integraci dětí a žáků se zdravotním postižením do škol a školských zařízení se jedná o dítě, jehož postižení je takového stupně, že by jej opravňovalo k zařazení do speciální školy nebo školského zařízení.

Platnost posudku: do ukončení docházky do mateřské školy

Rozsah individuální práce: 1,5 hodiny týdně

Práce v kolektivu: ano - motivace

Snížení počtu dětí ve třídě: ano – vzhledem k náročnosti výchovné práce

Odborný konzultant: PhDr. Jan Petr, psycholog *JPW*

Speciálně pedagogické centrum
při Základní škole logopedické
Sakařova 342
375 01 Týn nad Vltavou

5. Individuální výchovně vzdělávací plán

*Mateřská škola Písečné
pro školní rok 2006 – 2007*

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

Diagnóza: Opožděný vývoj řeči

Individuální péči bude provádět: Pelikánová Marie – učitelka

Odborný konzultant: Mgr. Jitka Měříčková – SPC Týn nad Vltavou

Základní údaje vyplývající z logopedického a psychologického vyšetření:

Chlapec žil do 2let 5 měsíců v kojeneckém ústavu. Po narození prodělal několik operací, je menšího vzrůstu, opožděný psychomotorický vývoj. Vytváření potřebných návyků a dovedností začalo teprve po příchodu do pěstounské rodiny, kde má 5 sourozenců a je mu poskytováno klidné rodinné prostředí a pevné citové zázemí.

V průběhu vyšetření klidný, snaží se spolupracovat. Pozitivně působí pochvala a povzbuzení. Vyšetření proběhlo za přítomnosti pěstounky p. Renaty Slepické.

Z hlediska logopedického vážne obsahová i formální stránka řeči.

Pedagogická diagnóza:

Adrian navštěvuje naší mateřskou školu od února 2005. Po celou dobu nemá žádné problémy s adaptací, do kolektivu dětí se začlenil a je jimi přijímán velmi pozitivně. Je nekonfliktní, rád se zapojuje do her, při vzdělávacích činnostech je pozorný a spolupracuje. Problém působí komunikace – vyjadřování je často velmi nesrozumitelné, využívá posunky a bohatě gestikuluje. Delší soustředění způsobuje únavu, kterou kompenzuje pohybovou aktivitou. Od raného dětství měl problémy s hyperaktivitou (dle informací paní Slepické), které se postupně zlepšují.

Náplň individuálního výchovného plánu:

1. Společenská adaptibilita a sociální vztahy.

Podporovat získané sebevědomí – při kolektivních činnostech pověřovat postupně náročnějšími úkoly. Vzhledem k věku začleňovat do kolektivu starších dětí a umožnit mu zapojení a možnost prosazení se mezi nimi tak, aby nebyl přijímán jako věkově mladší dítě.

2. Rozvoj rozumových schopností.

Rozvíjení poznávacích procesů, zrakového a sluchového vnímání a rozlišování, představ a paměti. Procvičovat oslabené schopnosti – rozšiřování aktivní i pasivní slovní zásoby, procvičovat motoriku mluvidel a orientaci v dutině ústní, zaměřit se na gramatickou stavbu vět. Podporovat zájem o vlastní mluvní projev, zájem o řeč a komunikaci, také reprodukci známých písní a říkadel kratšího rozsahu. Využít všech situací v běžném průběhu dne k rozvoji komunikačních dovedností a zapojení se do aktivit tohoto zaměření.

Dále se budeme věnovat rozvoji orientace v prostoru a čase a pravo – levé orientaci.

3. Rozvoj estetických schopností

Rozšířit zájem o zpěv a rytmus. Zapojovat do společných souvisejících činností – jednoduchá dramatizace a vystoupení před publikem (např. vystoupení pro maminky). Pro zlepšení pozornosti a soustředění využít také další techniky – relaxační cvičení, prvky dětské jogy, dechová cvičení a cvičení s gymnastickým míčem.

Pozornost je třeba věnovat i rozvoji grafických dovedností, prvky grafomotoriky, uvolňování ruky spojené s rytmiizací, využívat ke grafickému projevu různé formáty papíru a různé polohy (ve stoje, v kleče, apod.) i různý výtvarný materiál. Podněcovat zájem o vlastní výtvarné vyjádření. Upevňovat správné držení tužky, pokračovat v dalším rozvoji jemné i hrubé motoriky, současně s rozvojem sebeobsluhy při oblékání (zapínání knoflíků, zavazování tkaniček).

4. Spolupráce s rodinou.

Pěstouni mají zájem o spolupráci, poskytují údaje o výsledcích všech vyšetření u odborných lékařů a ochotně poskytli i další anamnestické údaje. Veškerá činnost

bude vzájemně propojována – výsledky i prováděná cvičení budou pěstounům poskytnuta. Společně bude i působení v logopedické péči – MŠ poskytuje preventivní logopedickou péči, speciální náprava bude poskytována na odborném pracovišti v Jindř. Hradci, mat. škola bude postupovat podle jeho pokynů.

5. Další péče.

Využívat kladného hodnocení a oceňování dílčích úspěchů. Chlapce motivovat, povzbuzovat a dát mu možnost vyniknout. Zajistit střídání činností a možnost fyzického uvolnění.

Výsledky individuální péče nadále konzultovat s odborníky - SPC Týn nad Vltavou a společně se podílet také na řešení problematiky nástupu do základní školy – vyšetření školní zralosti a návrh na odklad školní docházky.

Rozsah individuální péče byl stanoven na 1,5 hodiny týdně.

Pěstouni byli seznámeni s tímto individuálním vzdělávacím plánem.

Vypracovala: Marie Pelikánová – učitelka MŠ

Podpisy:

Pěstouni:

ředitelka MŠ

učitelka MŠ